

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Ghidul profesorului

Clasa a VIII-a

UNITĂȚILE DE ÎNVĂȚARE I-II.

DIVERSITATE ÎN COMUNITATE – COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

Lecție introductivă în studiul disciplinei *Educației pentru societate*

Lecția 1. Identitatea mea culturală

Lecțiile 2-3. Stereotipuri și prejudecăți

Lecțiile 4-5. Comunicare interculturală

Lecția 6. Diversitate culturală

Lecția 7. Diversitate religioasă

Lecția 8. Lecție de reflecție

Lecțiile 9-10. Surse ale diversității culturale în Europa

Lecția 11. Limbajul urii în contexte culturale

Lecțiile 12-13. Discriminarea: înțelegere și combatere

Lecția 14. Să vorbim pe înțelesul tuturor

Lecția 15. Reflecție asupra unității de învățare

Lecție introductivă în studiul disciplinei *Educației pentru societate (EPS)*

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.

Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să exprime o atitudine de respect față de credințele, practicile adoptate de alte persoane;

O2 – să discute cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale;

O3 – să cunoască descriptorii de competență în baza cărora este evaluat/ă și modalitatea de înregistrare a rezultatelor învățării.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici/mari.

Metode și procedee didactice: discuția ghidată, asocierile libere.

Sursa: adaptare în baza Făcut și învățat!

(https://www.noi-orizonturi.ro/wp-content/uploads/2018/10/F%C4%83cut-%C8%99i-%C3%AEnv%C4%83%C8%9Bat_2017.pdf).

Caseta cu informații:

Lecțiile la această disciplină, ca și în anii precedenți, implică activ opiniile, emoțiile, gândurile, acțiunile fiecărui/fiecărei elev/e. Respectarea tuturor punctelor de vedere exprimate va crea un fundament puternic pentru a discuta despre ce stă la baza comportamentului și în ce mod valorile personale influențează relațiile interpersonale și deciziile pe care le luăm.

Scopul acestei lecții este de a ajuta elevii/elevele să-și reamintească modul în care se interacționează pe tot parcursul anului de studii la disciplina EPS. Este foarte important ca, de la prima lecție, elevii/elevele să simtă climatul emoțional bazat pe respect pentru demnitatea umană, valorizarea fiecărei persoane și a diversității grupului.

Lecția începe cu rememorarea celor studiate în anul precedent de studii. La această etapă, sunt prezentate două variante de organizare, care pot fi selectate, adaptate sau combinate după cum consideră potrivit cadrul didactic, în funcție de nevoile și contextul clasei.

Ambele variante pun accentul pe reflecția asupra comportamentelor observate, pornind de la ceea ce au văzut, de la ce au simțit sau de la cum au reacționat elevii/elevele în diferite situații și contexte de viață, în baza experienței de învățare formate la EPS. Activitățile date servesc cadrelor didactice ca punct de plecare în analiza modului în care demersul didactic realizat la EPS le-a ajutat să conștientizeze achizițiile și a modului în care poate fi îmbunătățit acest proces.

La această etapă, elevii/elevele, ghidați/ghidate de cadrul didactic, decid asupra mai multor lucruri, inclusiv să prezinte propria experiență de observare, să grupeze comportamentele/emoțiile oamenilor după diferite criterii, stabilite tot de ei, să întrebe și să ofere răspunsuri, dacă simt nevoia.

Ulterior, cadrul didactic prezintă elevilor/elevelor structura tematică a cursului, încurajează asocierea și găsirea unor metafore, simboluri în legătură cu așteptările, nevoile și valorile lor cu referire la lecțiile de EPS, care vor servi drept punct de referință pentru lecțiile următoare.

Lecția se încheie cu informarea elevilor/elevelor despre specificul evaluării competențelor pentru cultură democratică ca un proces continuu care susține învățarea. Se prezintă descriptorii de competență pentru clasa a VIII-a. Cadrul didactic explică modalitatea de înregistrare a descriptorilor în catalog, consultă elevii/elevele despre modalitatea preferată de a primi feedback, de exemplu, în scris sau oral.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Rememorarea experienței (20 min.)

Varianta 1. (20 min.)

În prealabil, cadrul didactic printează și decupează cartonașe de reflecție (Anexa 1.), pe care sunt scrise propoziții nefinalizate. Cartonașele sunt introduse într-o cutie/pungă sau pot fi puse pe podea, atârdate pe perete.

Spuneți-le elevilor/elevelor că sunt în al patrulea an de dezvoltare a competențelor pentru cultură democratică și propuneți-le să se așeze pe scaune, așezate sub formă de cerc.

Încurajați elevii/elevele să ia unul sau două cartonașe. Dacă cineva dorește să-și schimbe cartonașul, o poate face cu cartonașele rămase în cutie/pungă/pe podea/perete sau poate schimba cartonașul cu un coleg/o colegă.

După ce toți/toate elevii/elevele și-au ales cartonașul, acordați-le două-trei minute pentru reflecție individuală, după care invitați-i să împărtășească cu restul grupului propoziția/propozițiile continuate, așa cum au trăit-o sau au simțit-o în urma experienței de învățare din anul trecut.

Cadrul didactic încurajează exprimarea benevolă și liberă a ideilor. Elevii/elevele prezintă exemple de comportamente, emoții și se face o listă comună a acestora. Este posibil ca unele comportamente, emoții să se repete și în acest caz. Din această cauză, atât elevii/elevele, cât și cadrul didactic adresează întrebări de concretizare, pentru a descoperi elementul nou, dacă acesta există.

După ce este stabilită lista de comportamente/emoții, propuneți elevilor/elevilor să le grupeze după anumite criterii.

În baza sarcinilor de lucru realizate, cadrul didactic propune o reflecție, întrebând elevii/elevele:

- Cum vi s-a părut să vorbiți despre comportamentele voastre, emoțiile trăite de voi?
- Ce v-a ajutat să identificați răspunsul?
- Ce provocări ați întâmpinat în formularea răspunsurilor? Cum le-ați depășit?
- Cum a fost procesul de grupare a comportamentelor, emoțiilor după criterii?
- Ce ați observat/auzit/simțit, ascultând răspunsurile colegilor/colegeilor?
- Ce a fost diferit și/sau asemănător în prezentările colegilor/colegeilor?
- Ce ne spun lucrurile diferite/asemănătoare despre noi ca indivizi și ca grup social?

Varianta 2. (20 min.)

Pregătiți pentru fiecare grup un flipchart, pe care să fie scrise indicațiile:

- fapte, întâmplări, acțiuni concrete;
- sentimente, emoții;
- descoperiri, lecții învățate.

Repartizați elevii/elevele în grupuri a câte patru-cinci persoane. Distribuți fiecărui grup câte un flipchart cu indicațiile de mai sus.

Invitați elevii/elevele să scrie sau să deseneze răspunsuri pentru fiecare secțiune, raportându-se la lecțiile de EPS din anul trecut, punând accentul atât pe conținut (ce teme au fost abordate), cât și pe proces (ce metode, activități au fost folosite, cum au acționat în anumite situații). Încurajați elevii/elevele să vorbească despre sentimentele, provocările, descoperirile în raport cu sine și cu ceilalți.

Fiecare grup prezintă concluziile discuției. Dacă un grup menționează o situație, emoție etc., cadrul didactic întreabă dacă și alte persoane/grupuri au mai avut comportamente/emoții similare în situația respectivă sau în alte situații. Atât elevii/elevele, cât și cadrul didactic adresează întrebări de concretizare, pentru a descoperi elementul nou, dacă acesta există.

Întrebări pentru reflecție:

- Ce ați observat/auzit/simțit, ascultând/văzând răspunsurile colegilor?
- Ce v-a atras atenția în mod special?
- Ce a fost diferit și/sau asemănător în prezentările colegilor?
- Ce ne spun lucrurile diferite/asemănătoare despre noi ca indivizi și ca grup social?

Cadrul didactic va încuraja o gamă largă de opinii în legătură cu diversitatea comportamentelor umane, concluzionând că toate acestea vor constitui esența discuțiilor pe parcursul acestui an școlar.

2. Prezentarea temelor care vor fi abordate și stabilirea așteptărilor (15 min.)

Prezentați pe scurt conținuturile care vor fi abordate în cadrul acestui an de studii. Invitați elevii/elevetele să caute în jur, în rucsac, în sala de clasă un obiect pe care să-l asocieze cu așteptările lor pentru acest an de studii: ce ar dori să dobândească, cum ar vrea să fie organizate lecțiile de EPS, ce așteptări au de la colegi/colege sau/și de la cadrul didactic care predă disciplina EPS.

Se vor rezerva trei-patru minute pentru ca fiecare elev/ă să reflecteze individual, apoi se va discuta în grupuri de patru-cinci persoane. Fiecare grup prezintă pe scurt cele discutate și se redactează o listă comună a așteptărilor.

3. Explicarea modalității de evaluare și a descriptorilor de competență (10 min.)

Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor modalitatea de evaluare, le prezintă lista descriptorilor de competență, care le este distribuită prin diverse canalele de comunicare, inclusiv online. Elevii/elevetele sunt încurajați/încurajate să solicite periodic feedback și cadrul didactic își arată disponibilitatea de a-l oferi, respectând cerințele stipulate în Metodologia de evaluare prin descriptorii.

Extindere:

Propuneți elevilor/elevelor să reflecteze individual sau împreună cu părinții, prietenii asupra semnificației unor maxime, cum ar fi:

„Cultura unei națiuni rezidă în inimile și sufletele oamenilor săi.” (Mahatma Gandhi)

„Cultura nu îi face pe oameni, oamenii fac cultura.” (Chimamanda Ngozi Adichie)

Anexa 1. Cartonaje de reflecție

Cel mai interesant/memorabil/plăcut moment a fost...	Cea mai puternică emoție am avut-o...	Am realizat despre mine...
Cea mai critică/dificilă situație a fost...	M-am simțit confortabil...	Apreciez cel mai mult la ceilalți...

Cea mai importantă lecție pe care am învățat-o...	Am fost puțin dezamăgit/ă atunci când...	Cel mai valoros feedback pe care l-am primit...
---	--	---

Lecția 1. Identitatea mea culturală

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.

Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Flexibilitate și adaptabilitate	Când vorbește cu persoane cu o apartenență culturală diferită, își ajustează tipul de gesturi pe care le folosește cu acestea în mod corespunzător.
Cunoștințe și gândire critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să identifice propriile repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate;
- O2 – să reflecteze critic asupra propriei identități, prin prisma interacțiunii cu alte culturi;
- O3 – să analizeze în mod critic modul în care interacțiunile interculturale pot influența identitatea personală.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, frontală, în grupuri mici, în grup mare.

Metode și procedee didactice: discuția ghidată în baza experienței personale, analiza situațiilor prezentate de elevi/eleve, explicația.

Resurse: flipchart, carioci/pixuri, opțional – diagrama *Cercurile identității*.

Surse: adaptare în baza Consiliul Europei. REPERE – Manual de Educație pentru drepturile omului cu tineri; Ghid de Educație Interculturală (<https://www.intercultural.ro/ghid-de-educatie-interculturala-pentru-profesori/>).

Caseta cu informații:

Scopul acestei lecții este stimularea înțelegerii critice a conceptului de „cultură” în conexiune cu identitatea culturală, pornind de la conștientizarea aspectelor proprii identității culturale. Anumite elemente privind identitatea personală, inclusiv cele referitoare la relațiile cu alți oameni, au fost abordate în prima unitate de învățare din clasa a V-a. La această lecție, accentul este pus pe dimensiunea culturală a identității și permite înțelegerea culturii cu referire la modul în care membrii unei societăți, ai unei comunități sau ai unui grup social își definesc și își asumă, explicit sau implicit, reperatele asociate cu apartenența la grup și la modul în care își organizează și gestionează viața socială.

Această perspectivă asupra culturii este compatibilă cu modul în care este definită cultura în Declarația Universală privind Diversitatea Culturală, adoptată de UNESCO în 2001, ca un „ansamblu de elemente distinctive, de ordin spiritual, material, intelectual și emoțional ale unei societăți sau ale unui grup social, ce include, pe lângă artă și literatură, stiluri de viață, moduri de conviețuire, sisteme de valori, tradiții și credințe”.

Această lecție ajută elevii/elevele să depășească concepția esențialistă, monolitică și statică a culturii și identității culturale și să adopte o perspectivă interacționistă, pluralistă și dinamică.

Realitatea socială actuală, cu **diversitatea** ei tot mai accentuată, și frecvența interacțiunilor dintre diversele grupuri sociale, purtătoare ale unor culturi diferite, au obligat **regândirea conceptelor** legate de identitate. Din această perspectivă, un concept-cheie pentru definirea identității este acela de „**interacțiune**”. De altfel, aceste contacte au devenit inevitabile într-o societate multiculturală a interdependențelor, cum este cea contemporană. În acest proces intervine și interpretarea faptelor, imaginea pe care indivizii sau membrii unui grup o au despre ei înșiși sau despre grupul de apartenență. Această imagine este, de fapt, rezultatul reprezentării pe care și-o fac indivizii asupra a ceea ce îi distinge de ceilalți, dar și al modului în care își reprezintă ceilalți această diferență. Astfel, identitatea se construiește prin reacție, pentru conformare la sau pentru distanțarea de imaginea pe care o au ceilalți despre sine. În consecință, caracterul și calitatea relațiilor cu celălalt joacă un rol important.

La această lecție, elevii/elevele vor identifica principalele elemente ale propriei lor identități. Este important ca fiecare să fie liber/ă să aleagă orice aspect pe care îl consideră relevant pentru

propria identitate. La rigoare, cadrul didactic poate sugera categorii precum etnia, limba maternă, religia, genul, relațiile cu ceilalți (fiu, soră, prieten/ă, coleg/ă etc.), valori care îi ghidează în viață, hobby-uri etc.

Este important ca elevii/elevele să înțeleagă că identitatea este fluidă, nu este doar ceva care ne este „dat” de la naștere și nu se poate schimba niciodată, ci este un **proces** ce se construiește prin **interacțiune** cu ceilalți. Cadrul didactic va ghida discuția în așa fel încât elevii/elevele să vadă că alături de axa diacronică, ce presupune raportarea la trecut și transmiterea unor repere din generație în generație, o importanță egală o dobândește axa sincronică, respectiv, **contactul și schimbul cu ceilalți** în prezent.

Cadrul didactic propune exercițiul *Cercurile identității*, pentru ca elevii/elevele să reflecteze la întrebarea: *Cine sunt eu? din perspectiva apartenenței la diferite grupuri, comunități sau categorii de persoane*. Cadrul didactic le solicită elevilor/elevelor să se gândească inclusiv la rolul altor persoane/factori în dezvoltarea identității lor personale, dar și să identifice o legătură între diferite aspecte ale identității. De asemenea, cadrul didactic dedică mai mult timp discuției despre modul în care identitatea unei persoane este influențată de cultura/culturile în care aceasta trăiește.

Elevii/elevele meditează atât în mod individual asupra propriei identități, cât și în perechi și în grupul mare, pentru a identifica similitudini și diferențe.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Reamintiți faptul că, în cadrul primei unități de învățare de la EPS, în clasa a V-a, au fost deja abordate probleme privind identitatea persoanei, cu centrarea pe elementele individuale ale acesteia, pornind de la nume, și pe identitatea pe care o avem în relație cu alte persoane.

Precizați că în acest an școlar accentul se va pune pe aspecte legate de apartenențe culturale și interacțiuni interculturale, începând cu această lecție, centrată pe identitatea culturală.

Întrebați elevii/elevele ce reprezintă pentru ei/ele cultura și identitatea culturală, prin formularea de cuvinte-cheie pe care le asociază cu aceste fenomene. Notați pe tablă aceste cuvinte. Este de așteptat să apară referiri la naționalitate, etnie, religie, limbi vorbite, poate chiar la o anumită localitate sau regiune.

Explicați distincția și conexiunea între cultură în sens restrâns, văzută ca incluzând diferite forme de expresie artistică, literatură, arhitectură etc., și cultură în sens larg, înțeleasă ca incluzând, pe lângă produsele materiale și imateriale, remarcabile, generate de membrii grupului, tot ceea ce este considerat ca fiind important pentru definirea calității de membru al grupului, precum și regulile, normele, modul de gestionare a relațiilor și de luare a deciziilor, tradițiile și comportamentele așteptate din partea membrilor grupului în diferite situații (10 min.).

2. Propuneți elevilor/elevelor desenul *Cercurile identității* (Anexa 1.), pentru ca ei/ele să-și poată organiza mai eficient informația și răspunde la întrebarea *Cine sunt eu?* din perspectiva apartenenței la diferite grupuri. În centru, fiecare își va scrie numele, iar pe cercurile desenate, elevii/elevele pot indica diferite aspecte: vârstă, gen, naționalitate, etnie, religie, participare la diferite grupuri, de exemplu, bazate pe preferințe muzicale, hobby-uri, sporturi sau centrate pe activități civice sau de voluntariat etc. În cazul în care elevii/elevele întâmpină dificultăți în descrierea identității lor, cadrul didactic poate oferi suport (10 min.).

3. Cadrul didactic propune ulterior elevilor/elevelor să discute cu cât mai mulți/multe colegi/colege despre aspectele prezentate în *Cercurile identității*. Discuțiile se realizează în perechi. Odată ce elevii/elevele identifică un aspect comun, ei scriu în dreptul razei respective numele colegului/colegei lor. După discuțiile cu mai mulți/multe colegi/colege, posibil că unele aspecte vor fi comune la mai multe persoane, iar altele vor rămâne unice (10 min.).

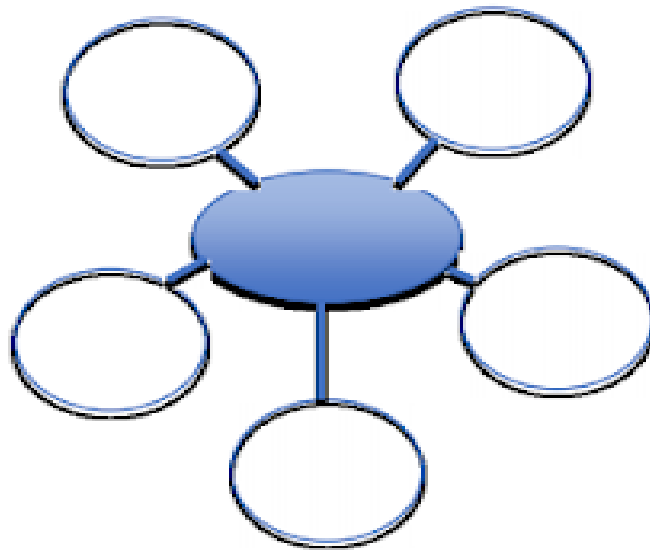
4. Cadrul didactic moderează o discuție de grup în baza următoarelor întrebări (15 min.):

- Cum a fost să descrieți aspectele propriei identități?
- Sunt persoane care au desenat mai mult de cinci cercuri? Mai puține? Cum ați luat decizia?
- Ce aspecte ale identității au fost regăsite de mai multe ori?
- Ce aspecte comune/diferite ați descoperit la colegi/colege? Ce v-a surprins?
- Ce spune acest lucru despre noi?
- Ce aspecte au rămas unice în cadrul acestui grup (adică elemente cu care doar un/o elev/ă elevă din clasă s-a identificat)? Dacă nu este nici un/o elev/ă elevă cu aspecte unice/sau sunt doar doi-trei elevi/eleve, cadrul didactic propune elevilor/elevelor să se gândească la cel puțin un aspect unic.
- Cine/ce definește identitatea culturală a unui om?
- Care este rolul altor persoane în acest proces?
- Care este legătura între diferite aspecte ale identității?
- Dacă se modifică un aspect, credeți că se vor modifica și altele? Cum?
- Cât de diferit/similar este modul în care noi ne percepem propria identitate cu modul în care ceilalți oameni ne percep pe noi?
- Cum este influențată identitatea noastră de cultura/culturile în care trăim?

Extindere:

Cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să-și imagineze că trăiesc într-o lume unde există o singură limbă, un singur mod de a gândi, o singură religie, un singur gen de muzică etc. și să descrie pe scurt această perspectivă.

Anexa 1. Cercurile identității

Lecțiile 2-3. Stereotipuri și prejudecăți

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Atitudini	
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Responsabilitate	Își asumă răspundere pentru propriul comportament.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte

	persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități de rezolvare a conflictelor	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile.
Cunoștințe	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să identifice modul în care stereotipurile funcționează și ne influențează;
- O2 – să folosească dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți;
- O3 – să exprime empatie față de persoane din alte culturi;
- O4 – să identifice posibile acțiuni de interacțiune cu persoane din alte culturi.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, în grupuri mici, în grup mare.

Metode și procedee didactice: discuția dirijată, problematizarea, învățarea bazată pe sarcini de lucru.

Resurse: imagini, tabelul.

Sursa: adaptare în baza pachetului educațional Toți diferiți, toți egali (Consiliul European, 2005)

(<https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2022/07/T-Kit-Intercultural.pdf>).

Caseta cu informații:

Înțelegerea diversității implică înțelegerea unor concepte precum „stereotip”, „prejudecată” sau „discriminare”. Oamenii sunt tot mai conștienți de existența și efectul lor. Devine astfel importantă încercarea de a înțelege în profunzime motivul pentru care atribuim însușiri în funcție de grup, fără a cunoaște în profunzime individualitatea.

Conceptul de „stereotip” ar putea fi definit cel mai simplu ca „o reprezentare mentală a unui grup social și a membrilor acestuia”. El reprezintă o listă de trăsături considerate caracteristice unui grup și membrilor acestuia, ca așteptări comportamentale corespunzătoare: cum ne așteptăm să fie și să se comporte o persoană, dacă știm despre ea doar că face parte din grupul respectiv.

Ca membri ai societății, suntem cu toții supuși influenței din partea stereotipurilor. Stereotipurile nu sunt însă simple „imagini în creier”, ci structuri cognitive și afective obiectivate asupra grupurilor sociale, împărtășite de un număr considerabil de membri ai societății și care apar și sunt difuzate într-un mediu politic și social specific, la un moment istoric dat.

Dacă stereotipurile sunt structuri cognitive, iar prejudecățile se situează în categoria atitudinilor, a judecăților sociale, discriminarea se referă la comportamente. Putem defini discriminarea ca un comportament injust la adresa membrilor unui grup față de care există prejudecăți negative. Comportamentul este influențat nu doar de convingerile personale, ci și de circumstanțele exterioare. De exemplu, o persoană poate avea prejudecăți puternice față de o anumită minoritate etnică, dar realizează că nu poate acționa conform acestor prejudecăți, deoarece comportamentele discriminatorii nu sunt dezirabile social sau sunt interzise prin lege.

La aceste lecții, elevii/elevele realizează cum se formează stereotipul și care este legătura dintre stereotip, prejudecată și discriminare. Aceste activități au ca scop modificarea credințelor și valorilor elevilor/elevelor, legate de înțelegerea și acceptarea diversității. Cadrul didactic provoacă elevii/elevele la discuții despre cunoștințele/experiențele referitoare la alte popoare. Ulterior, se lucrează cu imagini în baza cărora se discută despre ce stă la baza primei impresii și efectele acesteia. Imaginile pot fi alese la discreția cadrului didactic, în funcție de nevoile și posibilitățile clasei de elevi/eleve.

Totodată, elevii/elevele sunt încurajați/încurajate să se gândească la acțiuni/modalități concrete prin care ar putea să cunoască mai bine oameni din alte culturi, pentru a-și depăși stereotipurile despre ei. Acestea pot fi întreprinse individual, în grup sau pot fi realizate la școală. Este important ca elevii/elevele să se gândească singuri, activitățile să nu le fie sugerate de către cadrul didactic, însă dacă au nevoie de ajutor, acesta le poate sugera activități precum discuții cu vecinii, cu colegii/colegele din clasă sau din alte clase, lectura unor cărți despre cultura respectivă, invitarea unor persoane din cultura respectivă la școală, pentru a le vorbi elevilor/elevelor etc.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Lecția 2.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic reamintește că în clasa a V-a au fost abordate teme legate de stereotipuri și prejudecăți, iar acum acestea sunt reluate și aprofundate. Cadrul didactic întreabă elevii/elevele care este primul gând ce le vine în minte când spun *francez, italian, englez, portughez, spaniol*

sau *român* (De exemplu, șampanie și aroganți, vorbesc mult și gesticulează, reci și protocolari, flamenco și petrecăreți etc.) (5 min.).

2. Cadrul didactic explică faptul că aceste atribute sunt niște etichete pe care le punem oamenilor fără a-i cunoaște și se numesc *stereotipuri*. În continuare, discută cu elevii/elevele în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- Ați auzit vreodată „etichete”, stereotipuri la adresa voastră?
- Cum v-ați simțit când ați auzit aceste lucruri? Cadrul didactic notează pe tablă/flipchart sentimentele descrise de elevi/eleve (va păstra această informație până la lecția următoare).
- De ce credeți că oamenii dau aprecieri altor persoane, grupuri, fără a-i cunoaște?
- Ce efecte pot avea aceste „etichete” în relațiile dintre oameni?

3. La următoarea etapă a lecției, elevii/elevele (30 min.):

- primesc (fiecare) câte o copie a primei jumătăți a unei fotografii/imagini (de exemplu, Anexa 1.) și, individual, trebuie să scrie despre ce cred că este imaginea, cine sunt personajele, ce se întâmplă, unde se desfășoară acțiunea etc. Timp de cinci minute, elevii/elevele meditează și scriu „povestea” imaginii primite;
- prezintă în grupul mare ce au scris. Dacă grupul este mare, această activitate se poate desfășura în grupuri mici, de patru-cinci persoane. Se oferă timp ca toți doritorii să-și relateze poveștile.

Ulterior, se arată a doua jumătate a imaginii și elevii/elevele sunt rugați/rugate să-și revizuiască impresiile despre ceea ce au văzut:

- Acum, după ce ați văzut toată imaginea, despre ce credeți că este ea?
- În ce mod vi s-au modificat gândurile și percepțiile atunci când ați văzut întreaga imagine?
- Pe ce v-ați bazat presupunerile?
- Care este legătura dintre această imagine și stereotipuri?
- Ni se poate întâmpla și în realitate să vedem anumite situații, la fel ca o fotografie tăiată?
- Cum procedați atunci când aflați că o situație/persoană este altfel decât ați crezut voi inițial și că, de fapt, v-ați înșelat? Vă modificați punctul de vedere sau rămâneți pe poziția inițială?
- Adesea, este foarte dificil să recunoaștem că am greșit și să ne răzgândim. De ce credeți că se întâmplă acest lucru?

Cadrul didactic explică faptul că toți oamenii au stereotipuri, adică presupuneri despre alte grupuri culturale, care nu țin cont de complexitatea „imaginii”. Aceste stereotipuri au fost transmise din generație în generație și pornesc de la supra-generalizări – un grup de oameni este redus la câteva elemente caracteristice. Acest lucru are impact negativ asupra relațiilor dintre oameni, deoarece nu interacționăm cu omul din fața noastră, ci cu imaginea pe care o avem despre el înainte de a-l cunoaște.

Extindere:

Elevii/elevele sunt încurajați/încurajate să discute cu părinții/alți adulți/prieteni despre stereotipurile observate în comunitatea lor.

Anexa 1.

Lecția 3.

1. Cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să prezinte ce au discutat cu părinții/alți adulți/prietenii despre stereotipurile observate în comunitatea lor. Revine la lista cu emoții de la lecția precedentă și întreabă cum cred că se simt persoanele respective atunci când sunt etichetate astfel. Cadrul didactic accentuează că fiecare persoană are demnitate umană și suferă atunci când aude etichete negative la adresa sa și a grupului căruia îi aparține (5 min.).

2. Elevii/elevele primesc sarcina de lucru să identifice persoane din grupul lor cultural (pe care le cunosc personal sau despre care au citit sau au auzit) care se încadrează în fiecare dintre categoriile din tabel (Anexa 1.). Tabelul poate fi reprodus pe tablă sau oferit elevilor/elevelor ca fișe. Cadrul didactic subliniază faptul că această sarcină este individuală și că elevii/elevele nu vor trebui să împărtășească cu nimeni ceea ce au scris (10 min.).

3. Cadrul didactic moderează o discuție în grup în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- La ce concluzii ați ajuns, completând acest tabel?
- Cum a fost acest proces?
- Cunoașteți diferențe între oameni, care există și în alte culturi?
- Ce ne face să ignorăm aceste diferențe?
- Ce am putea face, ca să aflăm mai multe lucruri despre diversitatea care există în interiorul altor culturi?

4. În grupuri de patru-cinci persoane, elevii/elevele propun modalități concrete prin care ar putea să cunoască mai bine oameni din alte culturi, pentru a-și depăși stereotipurile despre ei (10 min.).

- Fiecare grup prezintă ceea ce a discutat și se redactează o listă cu posibile acțiuni de cunoaștere a altor grupuri din societatea în care trăiesc (10 min.).

Extindere:

Cadrul didactic încurajează elevii/elevele să pună în practică unele dintre acțiunile pe care le-au identificat, pentru cunoașterea altor grupuri din societate.

Anexa 1.

1. Este un artist/o artistă talentat/ă.	
2. Este sau a fost la închisoare.	
3. Se comportă foarte bine cu alți oameni.	
4. Nu se comportă prea bine cu alți oameni.	
5. Este o persoană de succes.	
6. Are (sau a avut, dacă este vorba de cineva care a absolvit școala) note bune.	
7. Nu are (sau nu a avut) note bune.	
8. A bătut pe cineva.	

Lecția 4. Comunicare interculturală

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.

Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Respectă termenele.
Autoeficacitate	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute, datorită ingeniozității sale.
Toleranța ambiguității	Caută discuții cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.
Empatie	Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.

Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate recunoaște diferitele moduri de vorbire folosite în cel puțin o altă cultură sau într-un alt grup social.
	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuiind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de cooperare	Poate lucra în mod constructiv cu alte persoane.
	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să argumenteze rolul comunicării într-o societate interculturală;

O2 – să reflecteze critic cu privire la importanța implicării personale în rezolvarea unor probleme ale comunității;

O3 – să manifeste empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în două grupuri a câte 12-15 persoane, în grup mare.

Metode și procedee didactice: simularea, discuția ghidată.

Resurse: două flipcharturi cu instrucțiunile pentru cele două grupuri, un spațiu în care elevii/elevele să se poată deplasa.

Sursa: Ghid de educație interculturală (<https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2020/02/Ghid-Educatie-Interculturala-web.pdf>)

Caseta cu informații:

Identitatea noastră este în mare măsură influențată de culturile cărora le aparținem. Cultura se reflectă în modul în care ne îmbrăcăm, vorbim, relaționăm cu ceilalți. Atunci când întâlnim persoane aparținând unor culturi diferite, avem oportunitatea nu doar de a învăța despre ele și despre cultura sau culturile lor, ci și de a învăța despre noi înșine. Această lecție îi/le ajută pe elevi/eleve să reflecteze asupra ambelor aspecte.

Elevii/elevele vor exersa o întâlnire între două grupuri de persoane din culturi diferite. Dacă este posibil, se deplasează băncile și scaunele în lateral, pentru a crea un spațiu liber în mijlocul clasei sau un alt spațiu potrivit în afara clasei.

Cadrul didactic face o introducere, în care explică faptul că această lecție este dedicată întâlnirilor interculturale, adică întâlnirilor între persoane percepute a fi diferite din punctul de vedere al culturii, religiei, culorii pielii etc. În această introducere, cadrul didactic se referă la faptul că uneori oamenii sunt vizibil diferiți, altelei diferențele nu sunt vizibile, uneori arată sau sunt îmbrăcați foarte diferit, dar dincolo de aceasta sunt asemănători cu noi, altelei arată la fel ca noi, dar au moduri foarte diferite de a vedea și înțelege lumea. Atunci când ne întâlnim cu persoane diferite, nu întotdeauna suntem conștienți de modul în care percepem aceste persoane sau de modul în care ne percep ele pe noi. Acest exercițiu ajută elevii/elevele să analizeze detaliat o situație de întâlnire interculturală.

Elevii/elevele reflectează asupra unor întâlniri dintre grupuri care aparțin diferitor culturi. Cadrul didactic ghidează procesul printr-o serie de întrebări, ca să poată analiza situațiile în care elevii/elevele interacționează sau au interacționat cu persoane/grupuri care sunt sau au fost percepute ca fiind foarte diferite de ei/ele.

Există posibilitatea ca în cadrul acestui exercițiu elevii/elevele să exprime anumite stereotipuri față de unele culturi. Este important ca atunci când se întâmplă acest lucru, cadrul didactic să le explice elevilor/elevelor că este bine să evităm generalizarea și să nu considerăm că toți membrii unei culturi se comportă în același fel, pornind de la o anumită situație.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

1. Elevii/elevele prezintă acțiunile pe care le-au identificat/aplicat pentru cunoașterea altor grupuri din societate (5 min.).

2. Cadrul didactic menționează că această lecție este dedicată întâlnirilor interculturale, adică întâlnirilor între persoane percepute a fi diferite din punctul de vedere al culturii, religiei, culorii pielii etc. (5 min.).

3. Elevii/elevele sunt repartizați/repartizate în două grupuri egale și fiecare grup primește instrucțiuni separate, conform Anexei 1. (35 min.):

a. Fiecare grup citește instrucțiunile. Se întâlnesc câte trei reprezentanți din fiecare grup, în mijlocul clasei, și interacționează.

b. După expirarea timpului, cadrul didactic anunță că vine o furtună puternică și reprezentanții trebuie să plece la grupurile lor. Cei șase reprezentanți se întorc la grupurile lor și discută cu colegii din grup ceea ce s-a întâmplat.

c. Cadrul didactic anunță că furtuna a trecut și toată lumea este invitată să se întâlnească în mijlocul clasei. Toți elevii/toate elevele se întâlnesc în mijlocul clasei și interacționează.

d. La expirarea timpului, cadrul didactic oprește interacțiunea și invită toți elevii/toate elevele să ia loc, preferabil în cerc, pentru ultima parte a activității, dedicată discuției și reflecției. Scopul acestei părți a activității este ca elevii/elevele să analizeze ce s-a întâmplat în această întâlnire interculturală, să conștientizeze unele bariere în comunicarea interculturală, să reflecteze la modul în care pot fi ele abordate și să extrapoleze ceea ce au învățat la situații concrete de viață, în care pot aplica ceea ce au înțeles, în baza prezentării răspunsurilor la întrebările:

- Ce s-a petrecut în timpul acestei activități?
- Ce știați despre celălalt grup?
- Ce ați gândit despre membrii celuilalt grup?
- Cum v-ați comportat atunci când ați interacționat cu membrii celuilalt grup? Din ce cauză?
- Cum v-ați simțit în timpul întâlnirii interculturale și după?

După aceste întrebări, rugați grupurile să-și citească reciproc instrucțiunile, apoi continuați discuția, în baza următoarelor întrebări:

- Acum, după ce ați aflat aceste informații despre celălalt grup, ce gândiți despre membrii lui?
- Ce s-a schimbat?
- Dacă ați relua întâlnirea, cum v-ați comporta?
- Ce ați face diferit, pentru a avea un rezultat mai bun al întâlnirii?
- Puteți oferi alte exemple, din experiența proprie sau a oamenilor cunoscuți, din filme sau cărți, în care oamenii nu se înțeleg pentru că au norme culturale diferite, pe care nu și le cunosc reciproc?
- Cum vă imaginați alte situații, în care veți interacționa cu persoane diferite de voi?

- Ce puteți face în astfel de situații, pentru o comunicare interculturală de succes?

Variații: un grup mic, de trei-patru elevi/eleve, poate avea rolul de observator. Acestor elevi/eleve nu li se vor prezenta fișele celor două grupuri, ci li se va spune să observe modul în care au loc interacțiunile interculturale: cum se comportă persoanele care se întâlnesc, cum se privesc, ce limbaj verbal și nonverbal folosesc. În timpul reflecției, vor fi invitați să prezinte ce au observat pe parcursul activității.

Extindere:

Invitați elevii/elevele să discute cu părinții sau/și cu alți adulți, cu prietenii despre situații în care aceștia s-au întâlnit cu persoane din alte culturi și au avut dificultăți de interacționare. Care au fost provocările și ce soluții au identificat, pentru a le depăși?

Anexa 1.

Instrucțiuni pentru grupul A:

Sunteți locuitorii insulei *Stp* și vă numiți *stpi*. Sunteți specialiști în tâmplărie și, mai ales, în construcția de bărci; de asemenea, sunteți foarte buni navigatori. Deoarece vi s-a întâmplat de mai multe ori să vă întâlniți în largul mării cu vase de pirați, v-ați obișnuit să nu interacționați prea des cu oameni de pe alte insule și preferați să gospodăriți singuri pe insula voastră. Considerați că trebuie să se vorbească puțin și să se muncească mult. Cuvintele limbii voastre nu conțin vocale și sunt foarte scurte. În cultura voastră este un semn de mare respect să nu îl privești în ochi pe omul cu care vorbești, ci să îi privești picioarele. Considerați că este foarte urât să gesticulezi, atunci când vorbești, sau să îți arăți vreodată dinții. De asemenea, în cultura voastră este interzis ca altcineva, în afară de membrii familiei, să vă atingă. Vă doriți foarte mult să fiți lăsați în pace. Într-o zi, pe insula voastră, naufragiază un mic vapor, cu un grup de oameni. Trimiteți trei reprezentanți să cerceteze situația.

Instrucțiuni pentru grupul B:

Sunteți locuitori ai orașului *Oaua* și vă numiți *oau*. În urmă cu mai multe zile, ați plecat pe mare, într-o croazieră, cu un mic vapor. În timpul croazierei, vaporul a fost atacat de pirați, care au răpit echipajul de bord și v-au jefuit, lăsându-vă pe mare, în derivă. Vaporul naufragiază într-o zi la țărmul unei insule necunoscute. Sunteți înfomețați și însetați, dar foarte fericiți că ați ajuns pe uscat. La țărm, observați multe bărci îngrijite, semn că există alți oameni pe insulă, care știu cum să navigheze. În cultura voastră, oamenii comunică vorbind foarte mult și foarte tare și râzând cu gura până la urechi. Atunci când interacționați cu oameni care nu vorbesc limba voastră, vă înțelegeți cu ei prin gesturi. Modalitatea principală de salut este atingerea cu mâna a urechii interlocutorului. În limba voastră, nu există consoane, iar cuvintele sunt foarte lungi. Vă doriți foarte mult să vă potoliți foamea și setea și să vă puteți întoarce acasă. Deodată, se apropie de vaporul vostru trei oameni. Alegeți trei oameni din grupul vostru, care merg să se întâlnească cu ei.

Lecția 5. Comunicare interculturală

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Atitudini	
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Responsabilitate	Își asumă răspundere pentru propriul comportament.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.

Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să analizeze critic o situație, înainte de a face o judecată sau o evaluare;

O2 – să exploreze instrumente de descriere, analiză și evaluare a unei situații de comunicare interculturală;

O3 – să reflecteze critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, în grupuri mici, în grup mare.

Metode și procedee didactice: discuția dirijată, studiul de caz, modelul DAE.

Resurse: flipchart, markere, fișe de lucru.

Sursa: adaptare în baza Nam, K.A. & Condon, J. (2010). The D.I.E. is Cast: The Continuing Evolution of Intercultural Communication's Favorite Classroom Exercise. International Journal of Intercultural Relations, 34 (1), pp. 81-87.

Weaver, G. (2000). Culture, Communication and Conflict: Readings in Intercultural Relations. Boston, MA: Pearson Publishing.

Southern Hemisphere Iceberg by Liam Q, CreativeCommon Share&ShareAlike.

Caseta cu informații:

Când ne confruntăm cu ceva necunoscut, cu o situație sau cu o persoană/un grup de persoane diferite de propriile noastre valori culturale și sociale, avem, inconștient, tendința să judecăm și să evaluăm imediat, mai degrabă, decât să reflectăm la ceea ce vedem sau la ceea ce s-a întâmplat de fapt.

Mesajul acestei lecții este că descrierea și analiza sunt importante înainte de a face o evaluare a situației, atât pentru a înțelege propriile stereotipuri și prejudecăți culturale, cât și pentru a aprecia mai bine diferitele aspecte și valori ale altor culturi. Este o perspectivă pentru situațiile în care ne confruntăm cu necunoscutul. Abilitatea de a putea descrie și analiza obiectiv înainte de a face orice judecată sau evaluare face parte din fundamentul comunicării interculturale și stă la baza abilităților celor ce analizează culturile.

Aceste descrieri nu sunt ceva ieșit din comun pentru persoane de orice vârstă, etnie, cultură. Deseori, oțitem DESCRIEREA unui eveniment și trecem direct la INTERPRETARE sau de cele mai multe ori credem că „descriem” un eveniment, dar efectiv evenimentul este „evaluat”. Adesea, ocolim/evităm întrebările *„cine?”, „ce?”, „când?” și „unde?”* și mergem direct la interpretarea sau la analiza motivelor evenimentului, în baza propriilor noastre atitudini, credințe și valori.

La etapa a doua a lecției, li se propune elevilor/elevelor să analizeze un studiu de caz, o situație interculturală în baza modelului DAE:

D – descrierea evenimentului;

A – analiza evenimentului, obiectului, fotografiei în câteva moduri;

E – evaluarea rezultatelor.

Modelul DAE este un instrument eficient care ne ajută să încurajăm conștientizarea de sine a presupunerilor noastre personale și culturale și să promovăm importanța schimbării perspectivelor, atunci când ne confruntăm cu necunoscutul. Modelul este utilizat ca una dintre modalitățile de analiză a interacțiunilor interculturale, pentru a ajuta membrii unor grupuri interetnice, care interacționează sau conviețuiesc, să încerce să ajungă la o mai bună înțelegere a intenției posibile a celuilalt grup. Or, după cum a spus Anais Nin, „Nu vedem lucrurile așa cum sunt; vedem lucrurile așa cum suntem NOI”.

Modelul abordează principalele curse existente în încercarea de a înțelege anumite evenimente interculturale, și anume:

- 1) se „sare” la pașii 2 sau 3 (analiză sau evaluare), fără a realiza mai întâi pasul 1 (descriere);
- 2) se realizează incorect pasul 2 (analiză), prin interpretare sau analiză greșită;

3) se furnizează o evaluare greșită privind intențiile unei persoane, din propria perspectivă culturală.

Studiul de caz se referă la o situație în trafic, având ca personaje o studentă din Coreea și un polițist din SUA. În această situație, fiecare dintre personaje a analizat și a evaluat scenariul în baza propriilor sale repere culturale, aplicând propriul sistem de valori, credințe și atitudini. Polițistul american a interpretat acțiunile studentei coreene ca fiind agresive, în timp ce studenta coreeană încerca să fie politicoasă, arătând respectul pe care îl arată unui polițist în Coreea.

Elevii/elevele vor **DESCRIE** situația (Nivelul 1. *Ce văd?*), vor **ANALIZA** situația (Nivelul 2. *Ce mă ajută să explic ceea ce văd?*); vor **EVALUA** situația (Nivelul 3. *Ce simt față de ceea ce văd?*).

DESCRIEREA evenimentului: Elevii/elevele ar putea descrie evenimentul presupunând că polițistul i-ar spune studentei: „Ieșiți încet din mașină” sau „Întoarce-te imediat în mașină”. Ar putea observa că studenta este de origine asiatică. Studenta ar putea spune: „Polițistul coboară din mașină și mă amenință cu pistolul”. La această etapă, cu aceste afirmații, ar putea fi de acord toți/toate elevii/elevele.

ANALIZA situației. Studenta coreeană s-ar putea gândi: „Nu am văzut niciun semn că ar fi interzis să conduc pe această stradă, deci de ce mă oprește?” sau „Chiar dacă el m-a oprit și cred că nu am făcut nimic rău, voi încerca să dau dovadă de respect, ieșind din mașină”. Părinții studentei, de pe bancheta din spate, s-ar putea gândi: „Fiica mea încearcă să demonstreze respect. De ce strigă polițistul la ea?”. Polițistul ar putea gândi: „Chiar dacă zăpada acoperă indicatorul, ar trebui să știe că este o stradă cu sens unic. Nu numai că a încălcat legea, ci continuă s-o încălce, ieșind din mașină”. Pentru acest pas, este important ca elevii/elevele să prezinte cât mai multe reflecții, din varii perspective. Este riscant să se ofere o singură perspectivă, din partea doar a unui personaj. La această etapă, ar putea exista explicații alternative.

EVALUAREA situației. Polițistul poate evalua: „E nebună! A mers pe un drum greșit și îndrăznește să iasă din mașină! Ce personaj periculos!”. Studenta: „El mă urăște. Nu am făcut nimic rău, doar i-am arătat respect, iar el încearcă să mă omoare. În țara mea, armele nu sunt permise. Niciodată, în viața mea, nu am văzut o armă”. În acest caz, nu este necesar ca elevii/elevele să cadă de acord asupra unei singure evaluări. Evaluările pot fi foarte diferite. La această etapă, elevii/elevele ar putea avea argumente contradictorii.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic propune elevilor/elevelor să lucreze în grupuri de patru-cinci persoane, pentru a analiza un studiu de caz (Anexa 1.), urmând trei etape ale modelului DAE (Anexa 2.) (10 min.).

2. În grupul mare, elevii/elevetele prezintă informația și discută în baza următoarelor întrebări (15 min.):

- De ce polițistul și studenta au gândit diferit?
- De ce polițistul nu a apreciat faptul că tânăra coreeană a ieșit din mașină și el a scos arma?
- De ce studenta și părinții ei au condamnat acțiunea polițistului de a amenința cu arma, de a-i cere să se întoarcă în mașină?
- Care a fost intenția și atitudinile, convingerile și valorile de bază ale studentei?
- Ce a stat la baza acțiunilor polițistului?
- Ce putem învăța din acest exercițiu despre comunicarea interculturală?
- Din ce cauză pot exista neînțelegeri în comunicarea interculturală?
- Cum ar putea fi clarificate aceste neînțelegeri?

3. Pornind de la situația studiată, cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să se gândească și la alte situații de acest tip, pe care le-au trăit, le-au observat sau despre care au discutat cu părinții sau cu alți adulți (sarcina de învățare pentru extindere de la lecția precedentă). Se discută două-trei cazuri, încercându-se să se identifice, de fiecare dată, care au fost cauzele neînțelegerilor și cum ar putea fi rezolvate problemele (10 min.).

4. Li se oferă elevilor/elevelor Modelul de competențe pentru cultură democratică (Anexa 3.) și li se propune să identifice competențele de care are nevoie o persoană pentru a se comporta eficient și adecvat în situații interculturale. Pentru fiecare competență identificată, elevul/eleva este rugat/ă să explice de ce consideră competența respectivă ca fiind importantă în comunicarea interculturală (10 min.).

Extindere:

Cadrul didactic încurajează elevii/elevetele să aplice modelul DAE la imagini pe care le văd în mass-media sau pe rețelele de socializare.

Anexa 1.

Studiu de caz

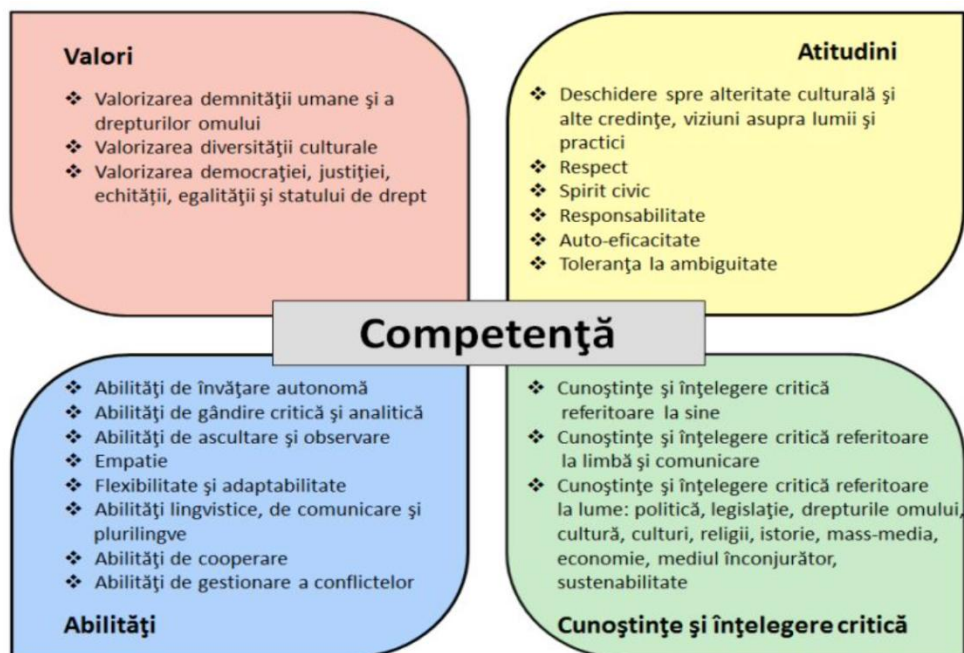
O studentă din Coreea studiază la o universitate din SUA. În timp ce se afla în SUA, părinții ei au venit în vizită. Ea a mers după ei la aeroport cu mașina și în timp ce conducea, s-a produs o furtună de zăpadă. Din cauza vizibilității proaste, nu a observat indicatorul rutier, care arăta că e drum cu sens unic, și a mers în sens invers. Curând, a oprit-o o mașină de poliție. A tras pe dreapta și după cum este obiceiul în Coreea, a ieșit politicos din mașină, pentru a-și arăta respectul față de polițist.

Polițistul a scos imediat arma, crezând că ea nu se supune legii – legea rutieră din SUA spune că atunci când ești oprit de poliție, trebuie să rămâi în mașină.

Anexa 1.

DESCRIEȚI SITUAȚIA	ANALIZAȚI SITUAȚIA	EVALUAȚI SITUAȚIA
Ce văd?	Ce mă ajută să explic ceea ce văd?	Ce simt față de ceea ce văd?
<p><i>Ce s-a întâmplat?</i></p> <p><i>Ce se poate „vedea”, observa în mod obiectiv în această situație?</i></p>	<p><i>De ce se întâmplă așa ceva?</i></p> <p><i>Ce explicații alternative ar putea fi posibile?</i></p> <p><i>Acest lucru ar putea însemna că...</i></p>	<p><i>Ce sentimente pozitive sau negative îmi provoacă această situație (reacția mea interioară)?</i></p> <p><i>Cum mă simt în legătură cu această situație, persoană, cu acest obiect?</i></p> <p><i>Dacă mă întrebați ce simt despre această situație, aș putea spune că...</i></p>

Anexa 3. Modelul de competențe pentru cultură democratică

Lecția 6. Diversitatea culturală

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.
	Caută să aibă contact cu alte persoane, pentru a învăța despre cultura lor.
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Responsabilitate	Își asumă răspundere pentru propriul comportament.
Toleranța ambiguității	Caută discuții cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.

Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să conștientizeze propria cultură, convingere privind lumea;

O2 – să exprime curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale;

O3 – să interacționeze pozitiv cu alte persoane, ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grup mare, în perechi.

Metode și procedee didactice: jocul didactic, învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția ghidată.

Resurse: fișe de lucru, telefonul mobil, conectat la internet.

Sursa: adaptare în baza

<https://www.euroclio.eu/wp-content/uploads/2019/07/History-of-the-20th-century-RO.-Chapter-2.pdf>

Caseta cu informații:

Diversitatea este un element esențial al devenirii umane și un concept folosit pe scară largă în viața de zi cu zi. Perspectiva actuală asupra diversității a trecut de la celebrarea, aprecierea sau managementul diversității la **incluziune și dezvoltarea unei societăți interculturale**. Astfel, celebrarea diversității rămâne a fi un aspect important, însă el trebuie pus în legătură cu eforturile de a asigura oportunități egale și non-discriminare și respectarea drepturilor omului pentru toți membrii societății.

Aceasta este o lecție care are rolul să-i/să le ajute pe elevi/eleve să conștientizeze formele de manifestare a diversității: culturale, sociale, etnice, de vârstă, fizică, de gen, orientare sexuală, credință, personalitate.

În prima activitate, *Globingo*: „*O ființă umană face parte din întreaga lume*”, elevii/elevele vor completa fișele în funcție de varietatea de întrebări primite. Cadrul didactic le va solicita elevilor/elevelor să găsească pentru fiecare pătrat numele unui/unei coleg/e de clasă și numele țării corespunzătoare. Recomandăm cadrului didactic să nu insiste pe completarea tuturor pătratelor; acestea vor fi completate și pe parcurs. Este important ca elevii/elevele să înțeleagă faptul că în societatea contemporană indivizii din culturi diferite conviețuiesc în același spațiu geografic și social. Totodată, cadrul didactic va organiza procesul de învățare în așa mod, încât elevii/elevele să conștientizeze că prin intermediul diverselor forme de conviețuire se realizează coeziunea în realitatea interculturală/multiculturală.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Lecția începe cu propunerea adresată elevilor/elevelor de a spune cum se simt atunci când își imaginează că trăiesc într-o lume unde există o singură limbă, un singur mod de a gândi, o singură religie, un singur gen de muzică etc. (3 min.).

2. Distribuți-le elevilor/elevelor fișa de lucru cu Anexa 1. Încurajați elevii/elevele să circule prin sală de clasă și să găsească răspunsuri pentru unele afirmații, indicând în pătrat numele unuia dintre colegii lor de clasă și numele țării/culturii/etniei/limbii corespunzătoare (15 min.).

3. După completarea fișei de lucru, va urma o discuție de grup în baza următoarelor întrebări (7 min.):

- Ce ați învățat din această activitate?
- Ce ați învățat unul despre celălalt?
- Care a fost cel mai surprinzător lucru pe care l-ați auzit despre colegi/colege?
- Cărui fapt/fenomen se datorează diversitatea culturală?

- Ce alte forme ale diversității cunoașteți?

4. În continuare, elevii/elevele lucrează în perechi, pentru a realiza următoarele sarcini de lucru/a răspunde la următoarele întrebări (15 min.):

- a. Numiți două țări din Europa care au aceeași limbă oficială (de exemplu, Franța și Belgia, Marea Britanie și Irlanda, Germania și Austria, România și Republica Moldova etc.).
- b. Numiți un grup etnic care este majoritar în cel puțin trei țări din lume (de exemplu, arabii în Egipt, Tunisia, Maroc).
- c. Care sunt primele trei religii cu cei mai mulți adepți în lume (creștinismul, islamul, hinduismul)?
- d. Care este prima țară din lume ce a avut mai multe femei decât bărbați în parlament (Rwanda)?

Elevii/elevele pot folosi telefoanele mobile, pentru a afla informații și a realiza sarcinile de lucru/a răspunde la întrebări. Cadrul didactic poate adapta aceste întrebări la situație. După ce elevii/elevele lucrează în perechi, se discută în grup, pentru a identifica și a formula răspunsurile corecte.

Cadrul didactic dirijează un proces de reflecție, pornind de la următoarele întrebări (5 min.):

- A fost facil/dificil să realizați aceste sarcini de lucru/să răspundeți la aceste întrebări?
- Care au fost sarcinile/întrebările cele mai dificile?
- Ce v-a surprins în răspunsurile aflate?
- De obicei, asociem o țară cu o cultură și cu o religie, însă în realitate situația este mult mai complexă. De ce credeți că oamenii nu sunt conștienți de acest fapt?

Extindere:

Cadrul didactic informează elevii/elevele că la următoarea lecție vor discuta despre diversitatea religioasă. Pentru lecția respectivă, elevii/elevele vor încerca să afle ceva nou despre cel puțin o religie pe care nu o cunosc.

Anexa 1. Globingo: „O ființă umană face parte din întreaga lume”

Întrebări: găsiți pe cineva în încăpere care/căruia...

- A. A călătorit într-o altă țară.
- B. A văzut recent un documentar despre o altă cultură.
- C. Învăță o limbă străină.
- D. Are o rudă într-o altă țară.
- E. Îi place muzica dintr-o altă cultură.
- F. A ajutat un vizitator dintr-o altă țară.
- G. Îi place mâncarea dintr-o altă cultură.
- H. Familia are o mașină fabricată într-o țară străină.
- I. Locuiește într-o casă unde se vorbesc mai multe limbi.
- J. Are prieteni dintr-o altă etnie/cultură, care locuiesc în Republica Moldova.
- K. A citit recent o carte/poveste despre o altă cultură/țară.
- L. A vorbit recent cu o persoană dintr-o altă cultură.
- M. A aflat recent ceva despre o altă țară de la TV.
- N. Are o rudă căsătorită cu cineva dintr-o altă cultură.

A Nume: Țară: _____	B Nume: Cultură:	C Nume: Limbă:
D Nume: Țară:	E Nume: Cultură:	F Nume: Țară:
G Nume: Țară:	H Nume: Cultură:	I Nume: Țară:
J Nume: Limbi:	K Nume: Etnie:	L Nume: Cultură/Țară:
M Nume: Cultură:	N Nume: Țară:	O Nume: Țară:

Lecția 7. Diversitatea religioasă

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
	Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate recunoaște diferitele moduri de vorbire folosite în cel puțin o altă cultură sau într-un alt grup social.
Abilități de cooperare	Poate lucra în mod constructiv cu alte persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să manifeste flexibilitate în discuțiile despre religii;

O2 – să exprime curiozitate față de alte credințe, interpretări religioase;

O3 – să respecte oamenii percepuți ca având credințe, afilieri religioase diferite;

O4 – să interacționeze cu oameni aparținând unor culturi/religii diferite.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în grup, frontală.

Metode și procedee didactice: discuția dirijată, exercițiul didactic.

Resurse: anexa cu cartonașe despre religii, tablă, markere, computer, proiector.

Sursa: <https://ro.wikipedia.org>

Adaptare în baza <https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2020/02/Ghid-Educatie-Interculturala-web.pdf>

Caseta cu informații:

Înțelegerea religiilor devine un aspect important al înțelegerii interculturale. Scopul acestei lecții este de a aborda diversitatea religioasă, pentru a dezvolta sensibilitatea, empatia elevilor/elevelor și a combate intoleranța și prejudecățile față de oamenii de diferite credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale. Cadrul didactic va pune în discuție informații despre diverse religii, astfel elevii/elevele vor fi ajutați/ajutate să descopere diversitatea de credințe existente în lume. Cadrul didactic explică elevilor/elevelor faptul că există și alte religii, în afară de cele pe care le vor aborda în exercițiul de la lecție. Acestea au apărut de-a lungul istoriei. De asemenea, menționați că în cadrul fiecărei religii există diferite confesiuni; de exemplu, în creștinism regăsim ortodoxismul, catolicismul, protestantismul etc. Totodată, elevii/elevele vor fi ajutați/ajutate să conștientizeze libertatea fiecărui om de a-și alege propria religie. Important este ca procesul să fie dirijat cu atenție, grijă, să fie sigur pentru fiecare elev/ă, evitându-se **compararea** religiilor și promovarea priorității unora din ele.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Repartizați elevii/elevele în grupuri de câte patru-cinci persoane și informați-i/informați-le că vor discuta despre diferite religii. Fiecare grup primește un set de cartonașe decupate (Anexa 1.). Sarcina de lucru a elevilor/elevelor este să identifice corespondența dintre cartonașele respective, în funcție de criteriile:

- religie;

- profet/fondator/gânditor;
- cartea sfântă/textul de referință;
- data aproximativă la care au fost înființate/au apărut;
- o sărbătoare principală.

De exemplu, să-și dea seama că budismul este o religie, că profetul este Siddharta Gautama etc. (10 min.).

2. După ce elevii/elele lucrează în grupuri, cadrul didactic prezintă tabelul cu plasarea corectă a cartonașelor și elevii/elele verifică în ce măsură au realizat corect sarcina de lucru (5 min.).

3. Cadrul didactic desenează pe tablă o axă a timpului (de la anul 3000 î.e.n. la anul 2000 e.n.) și invită elevii/elele să plaseze religiile în timp, în funcție de data aproximativă la care au fost înființate. Cadrul didactic orientează elevii/elele cu referire la plasarea corectă a religiilor în timp (hinduismul – anii 2700 î.e.n.; iudaismul – anii 1500 î.e.n.; taoismul – anii 800 î.e.n.; budismul – anii 500 î.e.n.; creștinismul – anii 30 e.n.; islamul – anul 610 e.n.; sikhismul – anii 1500 e.n.; bahá’i – anii 1800 e.n.) (5 min.).

4. În continuare, elevii/elele cercetează în grup informația din Anexa 2., oferită de cadrul didactic, sau pot căuta pe internet informații despre una dintre aceste religii. Astfel, elevii/elele descoperă principalele elemente ale unei religii (5 min.).

5. Fiecare grup prezintă în grupul mare informația despre religia studiată. După ce grupul prezintă, celelalte grupuri pot completa cu informații, dacă este cazul, sau pot adresa întrebări de clarificare (10 min.).

6. Cadrul didactic moderează o discuție de reflecție în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- Ce v-a surprins în această activitate?
- Ce similitudini și diferențe ale acestor religii ați identificat?
- Ce v-a impresionat în informația despre alte religii?
- Ce v-ar plăcea să mai aflați despre diferite religii?
- Ce alte religii mai cunoașteți?
- Despre ce ne vorbește acest fapt?
- Ce înseamnă să manifestăm respect față de alte credințe și religii?

Anexa 1.

Religia	Profet/Fondator/Gânditor	O sărbătoare principală	Cartea sfântă/Textul de referință	Data aproximativă la care au fost înființate/au apărut
Bahá’i	Baha’u’llah	Nașterea lui Baha’u’llah	Kitab’I’Aqdas	anii 1800 e.n.
Budism	Siddharta Gautama	Ziua cu lună plină din mai	Pali Tipitaka	anii 500 î.e.n.

Creștinism	Isus	Paștele	Noul Testament	anii 30 e.n.
Hinduism	X	Diwali	Vedele	anii 2700 î.e.n.
Islam	Mohamed	Id-el-Fitr	Coranul	anul 610 e.n.
Iudaism	Moise	Yom Kippur	Tora	anii 1500 î.e.n.
Sikhism	Guru Nanak	Baisakhi	Guru Granth Sahib	anii 1500 e.n.
Taoism	Lao-Tseu	Anul nou chinezesc	Tao-Te-King	anii 800 î.e.n.

Anexa 2.

Bahá'í
<p>Credința Bahá'í este o religie monoteistă întemeiată de <i>Mírzá Husayn-'Alí Núrí</i>, numit Bahá'u'lláh (în limba arabă, „Slavă Domnului”), în secolul al XIX-lea, în Persia. Numărul bahailor în lume este de aproximativ șase milioane, în 200 de țări.</p> <p>În multe din orașele mari sunt temple bahaiste. Orașul Haifa, din Israel (țară unde se află mausoleul lui Bahá'u'lláh), a devenit centrul mondial al bahaismului.</p> <p>Conform învățăturilor bahaiste, evenimentele religioase din istorie sunt văzute ca formând un proces educațional evolutiv, prin intermediul mesagerilor lui Dumnezeu (marii profeți), considerați „Manifestări ale lui Dumnezeu”, printre ei numărându-se Moise, Buddha, Isus Christos, Mohamed. Bahá'u'lláh este văzut ca cel mai recent, dar nu ultimul, dintre aceștia.</p>
Budismul
<p>Budismul este o religie și o filozofie orientală, cu originea în India, în secolul al VI-lea î.e.n., care se bazează pe învățăturile lui Gautama Siddhartha (Buddha Shakyamuni), un gânditor indian despre care se crede că ar fi trăit între anii 560 î.e.n. și 480 î.e.n. Budismul s-a răspândit în Asia de Sud-Est, precum și în China, Coreea și Japonia. În ultimele decenii, comunități budiste au apărut și în America de Nord și în Europa.</p> <p>Budismul se bazează pe învățăturile lui Buddha, care sunt numite <i>cele patru nobile adevăruri</i>. Primul adevăr este că viața e alcătuită din durere și suferință. Al doilea este că toată suferința este cauzată de dorințe. Al treilea este că cineva poate fi liber de aceste dorințe. Eliberarea de dorință se numește <i>nirvana</i>. Al patrulea adevăr este Călea cu opt brațe, care explică opt modalități de a realiza nirvana.</p>

Creștinismul

Creștinismul este una din cele trei principale religii monoteiste contemporane, alături de iudaism și islam, și religia cu cel mai mare număr de adepți: 2,4 miliarde. Cuvântul *creștin* vine din limba latină populară, de la *christianus*, derivat de la cuvântul grecesc *Hristos*, care înseamnă „Mesia”. Credința creștină consideră că Isus din Nazaret este Hristos, fiul lui Dumnezeu, născut din Fecioara Maria, care a transmis învățăturile sale acum 2000 de ani, a fost răstignit pe Cruce, a înviat și s-a înălțat la cer, alături de Dumnezeu Tatăl și de Duhul Sfânt.

Există trei principale grupări în creștinism:

- *catolicismul* – catolicii acceptă autoritatea Papei și cred în șapte taine, ca mijloace de împărtășire a darului;
- *ortodoxismul* – ortodocșii nu acceptă autoritatea Papei, dar cred în cele șapte taine;
- *protestantismul* – protestanții nu acceptă autoritatea Papei; acceptă doar unele dintre cele șapte taine. În cadrul protestantismului există diferite biserici, printre care luteranismul, calvinismul, anglicanismul, metodismul, dar și biserici neoprotestante, cum sunt adventismul, baptismul, penticostalismul și altele.

Hinduismul

Hinduismul este o religie politeistă, bazată pe credința în Brahman, ființă absolută, impersonală, creatoare a Universului. *Brahmanul* este Sinele suprem, absolutul divin: toți zeii religiei hinduse nu sunt decât fațete și încarnări ale lui Brahman.

Hinduismul este a treia cea mai răspândită religie. Majoritatea hindușilor sunt vegetarieni. Textele principale ale religiei hinduse se numesc Vede. În religia hindusă nu există o listă simplă de reguli (cum ar fi cele zece porunci), există o serie de interpretări locale, regionale și de castă, însă un aspect comun este aderarea la anumite concepte, cum ar fi „adevărul etern”, „dharma” (a face mereu ceea ce e bine, corect, moral) și „imortalitatea spiritului” (reîncarnarea în funcție de karma – acțiunile realizate în viața anterioară).

Islamul

Islamul este o religie monoteistă, fondată în secolul al VII-lea în Peninsula Arabă de către profetul Mohamed. Sensul general al cuvântului *Islam* este „pace și supunere față de Allah, Creatorul tuturor lucrurilor”. Adepții religiei islamice se numesc *musulmani*. Musulmanii cred că islamul este ultimul din mesajele dumnezeiești, de asemenea, că Mohamed este ultimul profet și mesager al lui Allah; ei cred și în toți profeții și apostolii care au fost trimiși pentru umanitate înainte de Profetul Mohamed, precum Avraam, Moise, Isus și mulți alții, care sunt sau nu menționați în Coran, cartea sfântă fundamentală a acestei religii.

Principala zi de rugăciune comună la moschee este vinerea. Religia islamică este a doua religie, cu cei mai mulți adepți din lume, după creștinism.

Există două grupări principale în islam:

- suniții (aproximativ 80%) cred că adevăratul succesori al lui Mohamed a fost socrul său Abu Bakr;
- shiții (aproximativ 20%) cred că adevăratul succesori al lui Mohamed a fost verișorul său Ali.

Iudaismul

Iudaismul, cunoscut și cu numele de *religie mozaică* (după principalul profet, Moise), este religia poporului evreu și a apărut în urmă cu aproape 4000 de ani. Este cea mai veche religie monoteistă (crede într-un singur Dumnezeu, și nu în doi sau mai mulți zei). Cel mai important document al religiei iudaice este Tora. Acesta, împreună cu alte două texte, formează Tanahul (biblia ebraică). Tanahul conține aceleași texte ca Vechiul Testament din religia creștină. Ziua principală de rugăciune comună la sinagogă este sâmbătă.

Iudaismul are în prezent aproximativ 14 milioane de adepți, împărțiți în trei grupuri principale, care interpretează Tora în mod diferit:

- *Iudaismul ortodox* consideră că tot ceea ce scrie în Tora trebuie respectat cu strictețe.
- *Iudaismul conservator* consideră că legile străvechi trebuie interpretate în legătură cu viața modernă și ținând cont mai mult de practicile comunității decât de ritualuri.
- *Iudaismul reformat* a modificat sau abandonat multe practici tradiționale, pentru a se adapta la condițiile sociale, culturale și politice ale vieții moderne.

Iudaismul conservator și reformat permit și femeilor să fie rabini (spre deosebire de cel ortodox), iar în sinagogă femeile și bărbații pot sta împreună (în iudaismul ortodox, femeile stau la balconul de la etaj, iar bărbații stau la parter).

Sikhismul

Sikhismul a fost fondat în urmă cu 500 de ani, când un om pe nume Nanak a străbătut diferite zone din Asia de Sud, învățând că toate căile duc către un Dumnezeu, toți oamenii sunt egali și fiecare dintre noi poate experimenta libertatea prin iubirea și slujirea altora. Cuvântul *sikh* înseamnă „Cel care caută adevărul”. Ca o credință înrădăcinată în dragoste, sikhismul promovează egalitatea femeilor și bărbaților și denunță orice discriminare referitoare la gen, rasă, castă, crez sau culoare. Există trei principii esențiale ale religiei sikh: meditația și devotamentul față de Creator, viața sinceră și acțiunea în serviciul umanității.

Sikhismul are astăzi în jur de 25 până la 27 de milioane de adepți, dintre care majoritatea locuiesc în India. Se numără printre cele mai tinere religii monoteiste din lume.

Taoismul

Taoismul (sau Daoism) este o credință, sau un mod de a gândi, originară din China, cu rădăcini incerte vechi de cel puțin 2500 de ani. Tao presupune concentrarea pe o viață simplă și echilibrată, în armonie cu natura. Acesta este unul dintre cele mai importante principii din taoism. Taoiștii cred că trebuie evitat conflictul și găsite modalități indirecte de rezolvare a problemelor.

Există mai multe scrieri sacre ale taoismului, precum cele ale lui Lao Tzu, Chuang Tzu sau Huangdi. Taoismul are aproximativ 12 milioane de adepți, majoritatea în China, Taiwan, Hong Kong și Singapore.

Lecția 8. Lecție de reflecție

Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Atitudini	
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți.
	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Abilități	

Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate recunoaște diferitele moduri de vorbire folosite în cel puțin o altă cultură sau într-un alt grup social.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1– să analizeze propriile acțiuni, abilități, atitudini;

O2– să ofere și să primească feedback constructiv;

O3 – să manifeste atitudine pozitivă față de sine și de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în perechi, în grup mare.
Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția dirijată.

Resurse: tabelul de descriptori, fișa de reflecție.

Sursa: adaptare în baza <https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2022/07/T-Kit-Intercultural.pdf>

Caseta cu informații:

Această lecție este o etapă intermediară de reflecție în cadrul celor două unități de învățare: DIVERSITATE ÎN COMUNITATE – COMUNICAREA INTERCULTURALĂ.

Prin acest proces de reflecție, elevii/elevele, ghidați/ghidate de cadrul didactic, conștientizează experiențele legate de comportamentul lor în situații interculturale, până la acest moment, și prezintă idei despre cum pot acționa în viitor.

Reflecția ar putea fi dificilă, la moment, pentru unii/unele elevi/eleve. Cadrul didactic nu va insista pe multe competențe/descriptori de competență, pentru a se asigura că această activitate nu este prea complexă pentru elevi/eleve.

Scopul activității este să se gândească în profunzime la competențele legate de comportamentul lor în situații interculturale și să stabilească pași specifici pentru dezvoltarea lor.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor că vor face o pauză de la proces, cu scopul de a reflecta la competențele pe care le dețin pentru a se comporta eficient în situații interculturale și a obține câteva idei despre cum să le dezvolte în continuare. Pentru aceasta, începe prin a întreba elevii/elevele ce simt cu privire la competența lor de a se comporta în situații interculturale (3 min.).

2. Repartizați elevii/elevele în perechi (20 min.).

- Oferiți fiecărui/fiecărei elev/e o copie a fișei de reflecție (Anexa 1.) și tabelul de descriptori de competență.
- Rugați-i/rugați-le să parcurgă lista de descriptori împreună cu colegul/colega. Pentru fiecare dintre cele 20 de competențe, cereți elevilor/elevelor să discute cu colegii/colegele despre punctele lor forte în situații interculturale, respectiv, despre ce anume doresc să îmbunătățească. Încurajați-i/încurajați-le să se gândească la exemple concrete, cum ar fi situația când s-au întâlnit cu cineva dintr-o altă țară sau cu cineva dintr-un mediu cultural diferit sau când s-au simțit neînțeleși în raport cu propria lor apartenență culturală. Elevii/elevele ar putea dori să omită unele competențe/unii descriptori de competență, dacă le/îi consideră prea complexe/complecși. Nu insistați pe toate competențele. Aceste lucruri pot fi discutate mai târziu, în procesul de învățare.

La sfârșitul discuției în perechi, fiecare persoană trebuie să identifice maximum trei pași pe care și-ar dori să-i facă, pentru a-și îmbunătăți competențele în viitor. Cereți-le să fie realiști/realiste atunci când identifică acești pași.

3. Reuniți perechile în grupul mare și faceți o rundă de prezentare a celor trei pași pe care și i-a stabilit fiecare. Dacă participanții au idei similare despre ceea ce ar putea face – de exemplu, să comunice cu mai multe persoane de alte culturi, să cunoască mai mult despre alte culturi, religii etc. sau să participe la/să organizeze un eveniment intercultural –, acestea ar putea deveni idei în legătură cu care întregul grup să acționeze la lecțiile următoare (10 min.).

4. Cadrul didactic moderează o discuție de procesare în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- Cum a fost să vă analizați competențele?
- Ce v-a surprins?
- Care au fost cele mai plăcute/dificile momente?
- Cum ați putea să vă asigurați în viitor că puneți în aplicare cei trei pași? Ce v-ar putea ajuta?

Anexa 1. Fișa de reflecție „Eu în situații interculturale”

Competențele/descriptorii de competență	La ce sunt bun/ă? Comportament manifestat	Ce vreau să îmbunătățesc?

Lecțiile 9-10. Surse ale diversității culturale în Europa

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți.
	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.

	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute, datorită ingeniozității sale.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.
Empatie	Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.

Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.
	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să identifice modul în care interacțiunile interculturale pot influența/forma identitatea europeană/identitățile europene;
- O2 – să exprime încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri/fenomene, comparându-le, asociindu-le;
- O3 – să reflecteze în mod critic asupra fenomenului migrației și a consecințelor acestuia ca un fenomen prezent atât în interiorul, cât și în exteriorul Europei.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici.

Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția dirijată.

Resurse: fișe de lucru, harta actuală a Europei.

Sursa: adaptare în baza

<https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2020/02/Ghid-Educatie-Interculturala-web.pdf>

https://historia-europa.ep.eu/sites/default/files/Discover/EducatorsTeachers/ActivitiesForYourClassroom/id-teachers-notes-ro_2018.pdf

Caseta cu informații:

Peisajul diversității culturale la nivel european este deosebit de complex. Scopul lecției este de a atrage atenția elevilor/elevelor asupra unor aspecte generale privind sursele de manifestare a diversității culturale, astfel ca la lecțiile următoare, elevii/elevele să exploreze detaliat reflectarea diversității culturale în diferite țări europene.

Pentru început, cadrul didactic va iniția o discuție cu privire la modul în care s-au format țările care există în prezent în Europa, apoi le va propune elevilor/elevelor să analizeze hărțile Europei din diferite secole, pentru a înțelege că Europa este un continent în care frontierele s-au modificat permanent, iar acest lucru a influențat identitatea locuitorilor săi.

Cadrul didactic ajută elevii/elevele să conștientizeze că specia umană s-a deplasat permanent, a migrat fără încetare dintr-un loc în altul. Totodată, se va explica faptul că până în secolul XX, organizarea politică a continentului era dominată de câteva imperii, ce cuprindeau în teritoriul lor populații cu diferite apartenențe etnice, lingvistice și religioase. De asemenea, unele state europene au ocupat teritorii de pe alte continente, constituind imperii coloniale. Procesul de formare a statelor naționale, realizat în multe cazuri prin dezmembrarea imperiilor, în special după încheierea Primului Război Mondial, acum aproximativ 100 de ani, a generat prezența în interiorul statelor actuale a unor grupuri etnice, lingvistice și religioase diferite de populația majoritară a țării, dar care nu s-au deplasat din locul în care trăiau, în unele cazuri, de secole. Dezmembrarea imperiilor coloniale, în a doua jumătate a secolului XX, a dus la venirea în Europa a unor grupuri de persoane provenite din fostele colonii ale statelor europene. Tot în a doua jumătate a secolului trecut, mai multe state europene, angajate într-un amplu proces de dezvoltare și reconstrucție după Al Doilea Război Mondial, au avut nevoie de forță de muncă suplimentară și au invitat muncitori din alte țări ale continentului și din țări învecinate, pentru a contribui la acest proces de reconstrucție. O parte din acești muncitori au decis să rămână în țările în care lucrau, aducând alături de ei, din țările de origine, și membri ai familiei. În ultimele trei decenii, din cauza unor războaie sau din pricina situației de instabilitate, sărăcie extremă sau încălcări ale drepturilor omului, persoane din diferite țări din afara Europei și din anumite zone ale continentului s-au stabilit în diferite țări europene, pentru a trăi în siguranță sau pentru a avea o viață mai bună decât cea pe care ar fi avut-o în țara de origine. Un element suplimentar de diversitate culturală a fost generat în ultimii ani de extinderea Uniunii Europene și de posibilitatea cetățenilor europeni de a locui și a lucra în orice stat membru.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Lecția 9.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic afișează harta Europei și inițiază o discuție cu privire la modul în care s-au format țările care există în prezent în Europa, în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- V-ați întrebat vreodată cum au ajuns să existe toate aceste țări?
- Cine credeți că a decis care țări să existe și care nu?
- Pe ce criterii considerați că au fost formate țările din Europa?
- Credeți că aceste criterii mai sunt relevante și astăzi?
- De ce unii oameni aleg să locuiască în alte țări decât cele în care s-au născut?

2. Elevii/elevele lucrează în grupuri de patru-cinci persoane, pentru a analiza cele patru hărți din Anexa 1. și a răspunde la următoarele întrebări (20 min.):

- Dintotdeauna granițele țărilor din Europa au fost aceleași?
- Credeți că în interiorul granițelor vreunzia dintre aceste patru hărți trăia un singur grup etnic sau trăiau mai multe?
- De ce credeți că s-au schimbat granițele țărilor, în timp?

- Credeți că pentru oamenii care trăiesc în prezent contează mai mult apartenența etnică sau cetățenia țării în care locuiesc? Cum credeți că era în trecut?
- În tabloul *Europa: Work in Progress*, contururile geografice ale Europei sunt sugerate prin pete mari de culoare. Ce impresie creează această tehnică? Ce credeți că a încercat să spună pictorul despre Uniunea Europeană, utilizând această tehnică?
- Care sunt asemănările și diferențele dintre această imagine și cele trei hărți ale Europei, pe care le-ați văzut?

3. Cadrul didactic explică faptul că de-a lungul istoriei, din diferite motive, oamenii/popoarele au migrat, oameni și grupuri de oameni s-au deplasat dintr-o zonă în alta, trecând peste granițe. Mulți oameni continuă să fie migranți și în prezent. Li se propune elevilor/elevelor să reflecteze asupra fenomenului migrației, pornind de la următoarele întrebări (15 min.):

- La ce vă gândiți, când auziți cuvântul *migrant*?
- Există țări care nu au emigranți sau oamenii emigrează din toate țările?
- Din ce țări provin, în prezent, persoanele care emigrează în Europa?
- În trecut, au existat alte grupuri culturale/țări care au avut procese migratoare semnificative?
- Pentru care motive diferite persoane aleg să emigreze?
- De ce anume credeți că are nevoie o persoană, pentru a se putea integra într-o țară nouă?

Extindere:

Cadrul didactic întreabă elevii/elevetele dacă știu care este diferența dintre un migrant și un refugiat și îi/le invită să încerce să afle acest lucru până la lecția următoare.

Anexa 1.

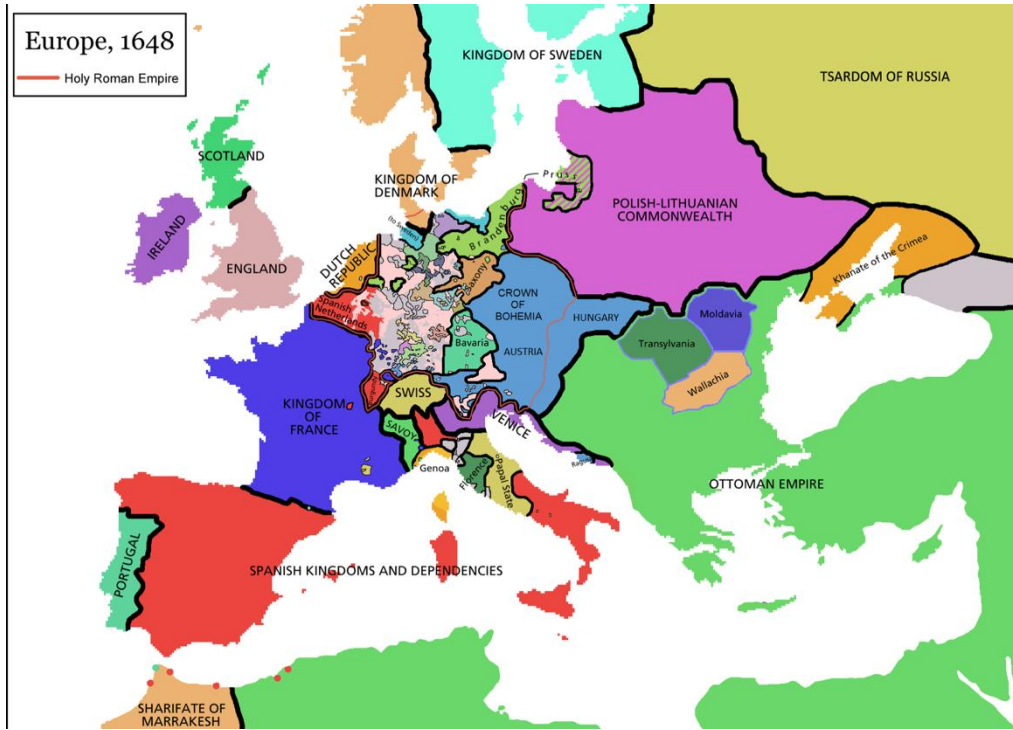
A. Europa în 814. Sursa: <https://commons.wikimedia.org>

B. Europa Centrală la sfârșitul secolului al XV-lea. Sursa: www.historymaps.ro

C. Europa în 1648. Sursa: <https://commons.wikimedia.org>

D. Europa în 1914. Sursa: <https://commons.wikimedia.org>

E. Europa: Work in Progress, Jörg Frank, Köln, Germania, 1995. Sursa: Casa Istoriei Europene, Bruxelles.

Lecția 10.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să analizeze critic atitudinile față de migranți și migrație;

O2 – să demonstreze că dialogul intercultural trebuie folosit în recunoașterea diferitor identități și apartenențe culturale;

O3 – să reflecteze în mod critic asupra modului în care comunicarea și interacțiunea interculturală pot influența identitatea personală/identitatea europeană, precum și relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, în perechi, în grup.

Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, studiul de caz, discuția dirijată.

Resurse: fișe de lucru.

Sursa: adaptare în baza

<https://historia-europa.ep.eu/ro/cadre-didactice-si-profesori/activitati-pentru-clasa-dumneavoastra/frontiere-si-punti-migratia>

Caseta cu informații:

Migrația reprezintă un subiect extrem de fierbinte pentru Europa și pentru lume, în secolul al XXI-lea. Anual, mii de migranți își pierd viața în încercarea de a ajunge în Europa. Milioane de oameni traversează granițe și în interiorul Europei. Această tendință dă amploare, în unele țări, temerii că serviciile publice nu vor putea face față populațiilor nou sosite. Sporirea diversității în cadrul unor comunități din Europa a dus, la rândul său, la o proliferare a sentimentelor rasiste și xenofobe, în unele locuri.

Cadrul didactic moderează un proces sensibil de învățare, prin intermediul căruia elevii/elevele analizează în grupuri sau în perechi modul în care autorii citatelor vorbesc despre migrație ca despre un proces de adaptare la culturi diferite. Astfel, elevii/elevele vor fi ajutați/ajutate să exploreze importanța recunoașterii faptului că în lume conviețuiesc oameni cu origini culturale diferite.

În a doua activitate, elevii/elevele vor descoperi că mutarea cu traiul pe un nou continent sau într-o nouă țară implică un proces de obișnuire cu noi moduri de viață, noi culturi, noi norme civice și, probabil, cel mai important, cu oameni noi. Cadrul didactic le va propune elevilor/elevelor să citească biografiile și să discute în grup despre modul în care sentimentul

identității de sine și percepția despre sine ale migranților se modifică în locuri și contexte diferite. Încurajați-i/încurajați-le să observe în special modul în care autorii citatelor vorbesc despre sentimentul că sunt între două lumi, pentru a descrie procesul de adaptare la culturi diferite.

Discuțiile cu elevii/elevetele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic roagă elevii/elevetele să prezinte, în mod voluntar, informațiile pe care le-au găsit despre diferența dintre refugiați și migranți (5 min.).

2. Cadrul didactic distribuie fișele de lucru (Anexa 1.) sau le poate proiecta. Rugați elevii/elevetele să selecteze, în perechi sau în grupuri mici, un citat/comentariu și să discute despre el în baza următoarele întrebări (10 min.):

- Care sunt atitudinile față de migranți, exprimate în comentariu?
- Potrivit autorului comentariului, care sunt motivele în baza cărora și-a format opinia privind migrații și migrația?
- Dacă ai fi migrant, ce ai simți în urma unor astfel de comentarii și atitudini?

3. Invitați elevii/elevetele la o discuție în grupul mare, în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- Cum a fost să decideți asupra răspunsurilor?
- Ce v-a surprins în citatele/comentariile despre migranți și migrație?
- După ce criterii ați putea clasifica aceste comentarii?
- Ce credeți că a stat la baza acestor atitudini diferite?

4. Li se propune elevilor/elevelor (10 min.):

- să citească individual/sau în grup biografiile din Anexa 2.;
- să discute în grup despre modul în care sentimentul identității de sine și percepția despre „Cine sunt?” ale migranților/persoanelor se modifică în locuri și contexte diferite.

5. Cadrul didactic inițiază o discuție în grupul mare, în baza următoarelor întrebări (10 min.):

- Ce v-a surprins în istoria acestui om?
- Cunoașteți persoane și alte istorii asemănătoare?
- Ce factori/resurse credeți că au asigurat succesul acestei persoane?
- Ce probleme/factori ar putea face ca adaptarea să fie dificilă (de exemplu, stereotipurile, rasismul, lipsa sensibilizării publicului larg în ceea ce privește diversitatea, discursul incitant la ură etc.)?
- Ce putem învăța de la persoanele care migrează?
- Ce credeți că ar trebui să știe o persoană care emigrează, înainte de a se stabili într-o țară?

Extindere:

Elevii/elevetele sunt invitați/invitate să reflecteze individual sau să discute cu părinții despre o țară, la alegere, din care vin mai mulți migranți în Europa și să identifice anumite elemente caracteristice: populația (număr și compoziție etnică), capitala, o formulă de salut sau o expresie în limba acelei țări, motivele pentru care oameni din țara respectivă aleg să vină în Europa și orice alte informații care par interesante.

Anexa 1.

1. „Este inacceptabil faptul că, uneori, în anumite părți ale orașului Milano, sunt atât de multe persoane de alte naționalități decât italiană, încât, în loc să simți că ești într-un oraș italian sau european, crezi că te afli într-un oraș african. Nu acceptăm acest lucru.”

(Silvio Berlusconi, fost prim-ministru al Italiei, sursa: *Al Jazeera*, 2012)

2. „Nu putem descuraja oamenii care fug pentru viața lor. Ei vor veni. Alegerea pe care o avem este cât de bine gestionăm sosirea lor și cât de uman.”

(Antonio Guterres, 2015 (Secretar General ONU din 2017))

3. „Ei bine, în opinia mea, cu siguranță, primim prea mulți migranți la noi în țară și cred că mulți dintre actualii șomeri încep să fie cuprinși de revoltă față de persoanele care vin din afară și le iau locurile de muncă. Știu sigur acest lucru. Și cred că există și această teamă că, într-o zi, în Marea Britanie nu vor mai fi englezi, ci numai străini.”

(Persoană interviuată de canalul de știri *Channel 4*, 2013)

4. „Integrarea nu se face de azi pe mâine, ne vom ocupa de ea încă mult timp, pe toate nivelurile. Sunt însă convinsă că migrația reprezintă o mare șansă pentru Germania, mai ales cu privire la piața muncii și la evoluția demografică.”

(Irene Mihalic, ecologistă, sursa:

<https://www.dw.com/ro/criza-refugia%C8%9Bilor-ce-a-reu%C8%99it-germania-p%C3%A2n%C4%83-acum/a-54687243>)

Anexa 2.

Ce înseamnă să fii german în Varșovia?

„M-am născut german, dar cumva am un suflet polonez.”

„Polonezii se bucură să vadă că cineva vine din Germania de Vest: vezi, am devenit și noi o țară de imigrație pentru lucrătorii migranți germani!”

Ce înseamnă să fii turco-norvegiană?

„Sunt foarte europeană, foarte asiatică și foarte din Orientul Mijlociu, dar nu am nevoie să aleg și să mă definesc într-un anume fel.”

„Nu cred în rădăcini. Numai copacii au rădăcini. Eu mă mișc.”

Sursa: <http://www.migrants-moving-history.org/>

„Astăzi mă aflu la mijloc. Casa mea este trenul Eurocity dintre Berlin și Varșovia.”

Steffen Möller este un actor, comediant și scriitor german care locuiește și joacă mai ales în Polonia. A lucrat în calitate de profesor de germană în Polonia mai mulți ani, înainte de a câștiga premiul al doilea la concursul de comedie polonez PAKA. Premiul a lansat cariera sa de star de televiziune în Polonia. În 2005, a scris prima sa carte, „Polska da sie lubić”, publicată în germană cu titlul „Viva Polonia – als deutscher Gastarbeiter in Polen” („Trăiască Polonia – un lucrător migrant german în Polonia”). Această carte oferă o viziune foarte personală despre Polonia și despre mentalitatea poloneză. În Germania, a devenit bestseller.

„Consider că istoria este ceva în continuă evoluție și cred că și noi ne creăm propria noastră istorie.”

Nefise Özkal Lorentzen, născută la Ankara, este o scriitoare, regizoare, producătoare și jurnalistă turco-norvegiană care locuiește la Oslo. A realizat opt documentare despre mai multe teme controversate și a publicat o carte de poezii și un roman pentru tineri. Este și coautoarea unui manual norvegian despre învățarea limbii turce. În lucrările sale, încearcă să facă cunoscute povești care nu au fost niciodată spuse. Consideră că schimbarea începe cu tinerii. Cu această convingere, a creat pentru televiziunea norvegiană un serial pentru copii despre diversitate.

Lecția 11. Limbajul urii în contexte interculturale

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Toleranța ambiguității	Caută discuții cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.

Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități de cooperare	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerea celorlalți membri ai grupului.
Abilități de rezolvare a conflictelor	Încearcă să gestioneze conflictul arătând respect pentru opiniile celorlalți.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să recunoască semnele discursului de ură și impactul acestuia asupra persoanelor, grupurilor/comunităților, atât online, cât și offline;
- O2 – să analizeze critic cauzele și efectele discursului de ură;
- O3 – să exploreze modalități de a face față limbajelor/discursurilor de ură online și offline.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în grup, frontală.

Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția dirijată.

Resurse: foi A4, markere.

Sursa: adaptare în baza Bookmarks – Un manual pentru combaterea discursului instigator la ură din mediul online prin educația pentru drepturile omului (<https://rm.coe.int/168070e46a>).

Caseta cu informații:

„Limbajul/discursul instigator la ură” („hate speech”) este o noțiune cu un conținut variabil în literatura de specialitate. Cu toate acestea, el poate fi caracterizat drept un limbaj/discurs destinat atacării, intimidării, umilirii, discreditării sau incitării la violență ori la acțiuni care pot produce prejudicii împotriva unei persoane sau unui grup de persoane pe motiv de rasă, etnie, naționalitate, vârstă, religie, sex, categorie socială, orientare sexuală, infectare cu HIV, dizabilitate etc.

O diferență între discursul în termeni mai violenți și limbajul/discursul instigator la ură poate fi aceea că, în cazul celui din urmă, singurul mesaj transmis (sau, măcar, cel dominant în mod clar) este ura față de o categorie de persoane, ura întemeiată pe motivele prezentate mai sus.

Recomandarea nr. R (97) 20 din 1997 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei este dedicată „hate speech”. În preambulul anexei (intitulat *Scopul*), există și o definiție a discursului instigator la ură, după cum urmează: „Termenul *discurs instigator la ură* trebuie înțeles ca acoperind toate formele de exprimare care răspândesc, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură bazate pe intoleranță, inclusiv intoleranță exprimată prin naționalism agresiv și prin etnocentrism, discriminare și ostilitate față de minorități, migranți și persoane de origine imigrantă.”

(http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/doc/cm/rec%281997%29020&expmem_EN.as)

Această lecție îi/le va ajuta pe elevi/eleve să recunoască semnele discursului instigator la ură și impactul acestuia asupra persoanelor, grupurilor, comunităților, atât online, cât și offline. Pentru recunoașterea semnelor discursului instigator la ură, cadrul didactic poate propune elevilor/elevelor secvențele video:

<https://youtu.be/WzD9ane4-p0> , <https://youtu.be/3J6LcfwAk9A> .

Prin intermediul unui *Arbore al problemei*, elevii/elevele analizează limbajul/discursul instigator la ură în mod complex. Cadrul didactic va explica metoda folosind un exemplu, așa că puteți utiliza un mesaj diferit pentru prezentarea arborilor, ca, de exemplu: „Tinerii sunt leneși și egoiști. Ar trebui să fie ținuti departe de societate, până când devin oameni normali”. Explicați-le grupurilor de elevi/eleve că trebuie să ia în considerare atât efectele asupra indivizilor, cât și efectele asupra societății.

Pentru analiză, propunem un mesaj negativ, întâlnit frecvent în diferite țări europene, la adresa imigranților, cum ar fi, de exemplu:

- „Imigranții se pretind refugiați, dar, de fapt, sunt migranți economici și nu ar trebui să aibă drepturi.”
- „Imigranții ocupă locurile de muncă ale localnicilor și duc la creșterea șomajului, deci ar trebui să se întoarcă în țara lor.”
- „Imigranții profită în mod nejustificat de sistemul de protecție socială și ar trebui excluși total din orice formă de sprijin”.

Dacă elevii/elevele au omis cauze și efecte importante, ajutați-i/ajutați-le să le descopere. Propuneți elevilor/elevelor să se gândească dacă factorii sau actorii din lista propusă au vreo legătură cu problema care s-ar putea regăsi în arbore.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic notează pe tablă, separat, termenii *limbaj/discurs* și *ură* și întreabă elevii/elevele ce asocieri fac cu referire la ei, apoi le propune să reflecteze asupra lor și să explice cum înțeleg formularea *discurs/limbaj de ură*. Totodată, cadrul didactic poate oferi unele explicații succinte cu privire la *limbajul/discursul instigator la ură* sau poate propune vizionarea secvențelor video de pe <https://youtu.be/WzD9ane4-p0>, <https://youtu.be/3J6LcfwAk9A>.

Propuneți-le elevilor/elevelor să prezinte exemple actuale de probleme care au legătură cu acest termen (10 min.).

2. Elevii/elevele sunt repartizați/repartizate în grupuri a câte trei-patru. Fiecare grup primește câte un flipchart, pe care va desena un arbore – *arborele limbajului/discursului instigator la ură* –, cu rădăcini și ramuri (Anexa 1.). Rădăcinile reprezintă cauzele discursului instigator la ură, iar ramurile – efectele.

Cadrul didactic le solicită elevilor/elevelor (15 min.):

- să lanseze spre analiză un mesaj instigator la ură, pe care l-au citit pe internet. Dacă nu există propuneri din partea clasei, poate propune un mesaj cadrului didactic, de genul: „Grupul X nu muncește, doar fură și ar trebui forțat să plece din țara noastră”;
- să identifice și să noteze unele dintre motivele care duc la limbajul/discursul de ură („rădăcinile” arborelui) și unele dintre efectele discursului de ură („ramurile”). Li se explică elevilor/elevelor că fiecare rădăcină poate avea o cauză mai profundă (o rădăcină mai adâncă) și fiecare ramură – un rezultat suplimentar (ramura superioară). Cadrul didactic le reamintește elevilor/elevelor discuțiile despre stereotipuri și despre efectele acestora. De asemenea, se asigură că grupurile iau în considerare atât efectele asupra indivizilor, cât și efectele asupra societății. Fiecare grup va fi încurajat să completeze cât mai multe ramuri și rădăcini.

Următoarea listă poate ajuta elevii/elevele să reflecteze dacă factorii sau actorii din listă au vreo legătură cu problema și să stabilească unde s-ar putea regăsi pe arbore:

- presa;
- politicienii/persoanele publice;
- discursul instigator la ură offline;
- interacțiunea scăzută între diferite grupuri culturale din societate;
- presiunea grupului;
- discriminarea la locul de muncă;
- factorii economici;
- școala/educația.

3. Grupurile prezintă rezultatele discuției. Posterele sunt afișate pe pereții clasei, astfel încât toată lumea să se poată plimba și citi conținutul lor (10 min.).

4. În grupul mare, cadrul didactic moderează o discuție în baza următoarelor întrebări (10 min.):

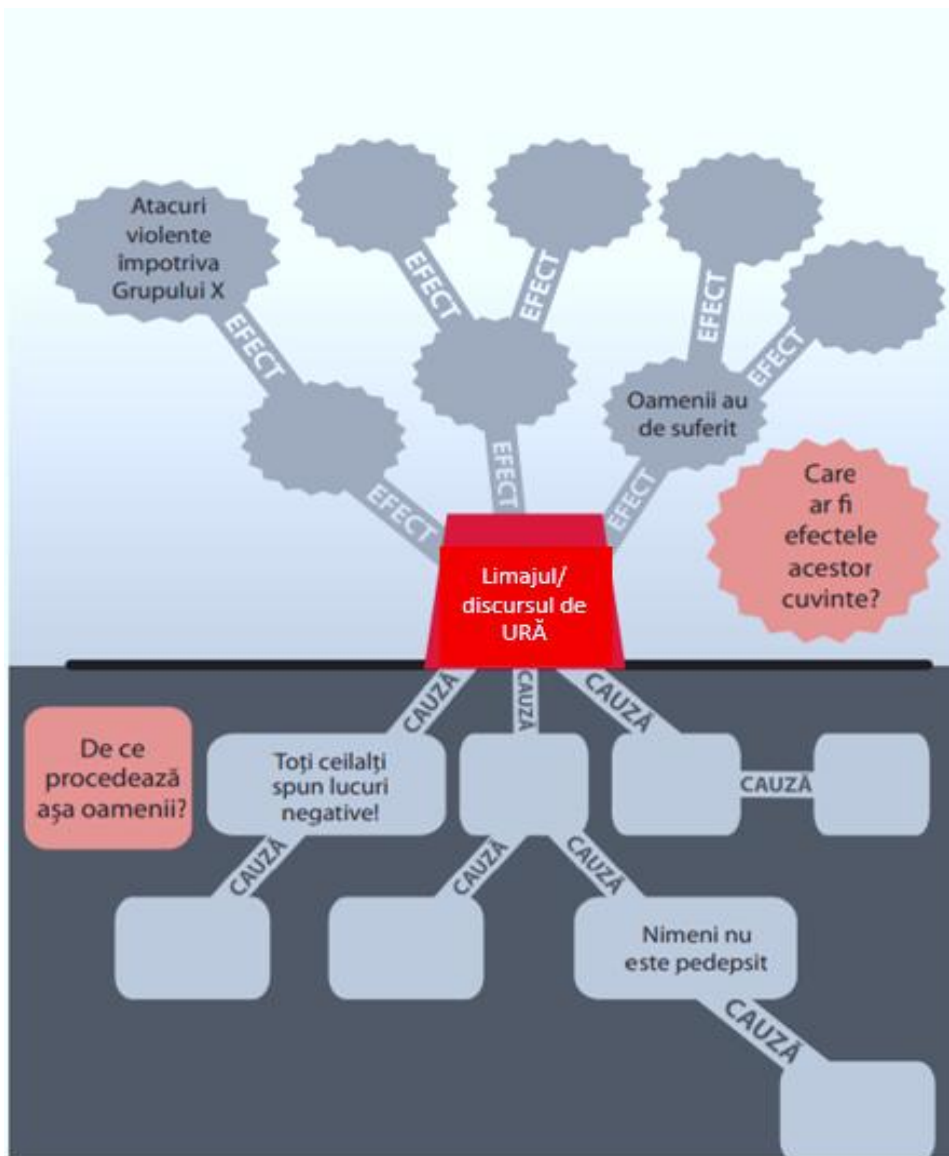
- Cum a fost procesul de lucru în grup?
- Ce dificultăți ați întâmpinat?

- Cum a fost să găsiți „rădăcinile” discursului de ură?
- Ce diferențe ați observat între arborii elaborați de diferite grupuri?
- Cum ați putea folosi arborele discursului de ură, pentru a contribui la reducerea fenomenului?
- Care din rădăcinile și ramurile menționate pot fi abordate de voi la școală, astfel încât să se împiedice răspândirea discursurilor de ură?
- Cum se poate transforma comunitatea într-o „zonă de siguranță”, în care fiecare ființă umană se simte protejată și respectată?

Extindere:

Propuneți elevilor/elevelor să discute cu părinții și să identifice acțiuni care i-ar/le-ar ajuta să facă față la discursul/limbajul instigator la ură din comunitate.

Anexa 1. Arborele problemei

Sursa: Bookmarks – Un manual pentru combaterea discursului instigator la ură din mediul online prin educația pentru drepturile omului, p. 109.

Lecțiile 12-13. Discriminarea: înțelegere și combatere

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	

Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Caută să aibă contact cu alte persoane, pentru a învăța despre cultura lor.
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Respectă termenele.
Autoeficacitate	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute, datorită ingeniozității sale.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.

Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în mod diferit la aceeași situație.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuiind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de cooperare	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
Abilități de rezolvare a conflictelor	Încearcă să gestioneze conflictul arătând respect pentru opiniile celorlalți.
	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile.

Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să analizeze situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale;
- O2 – să rezolve sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală;
- O3 – să manifeste atitudine pozitivă față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite;
- O4 – să înțeleagă în ce constă procesul de participare la rezolvarea problemelor comunității;
- O5 – să manifeste empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în grup, frontală.

Metode și procedee didactice: teatrul social, discuția ghidată.

Resurse: fișe cu scenariu.

Surse: Bratu, V., Bratu, A., Lupșa, E., Educație socială. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008.

Diaconescu, C. (coord.) Educația nonformală în școala contemporană. CCD Timiș, Timișoara, 2018.

T-kit Educație interculturală (<https://www.intercultural.ro/t-kit-pentru-invatare-interculturala/>).

Caseta cu informații:

Elevii/elevele vor fi organizați/organizate în grupuri de câte șapte-opt elevi/eleve, pentru a realiza o piesă de teatru social. Teatrul social este o formă de Teatru Forum, o modalitate de punere în scenă, care oferă posibilitatea interacțiunii, dezbaterii și intervenției directe a spectatorilor, cu scopul identificării de soluții sau de modalități de acțiune. Piesa de teatru social implică întreaga clasă de elevi/eleve. Echipa de actori va fi formată din mai multe personaje: opresorul (agresorul), oprimatul (victima), apărătorul oprimatului, susținătorul opresorului, persoanele neutre și un moderator – acesta va menține legătura cu spectatorii, care pot interveni în desfășurarea acțiunii de pe scenă.

Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor conceptul general de „teatru social”, în care participanții pot prezenta, în grupuri, pe rând, scenariii inspirate din viață, prin care să redea o situație de abatere de la valorile și principiile societății interculturale. De obicei, scenariul este unul scurt. După ce piesa este jucată, urmează discuția dintre moderator și spectatori despre ceea ce s-a întâmplat pe scenă, ce și-ar fi dorit să se întâmple, ce și-ar fi dorit să facă personajele, pentru a îmbunătăți situația. De obicei, la prima etapă, piesa are final negativ. După o scurtă discuție, piesa este reluată. La această etapă, în spectacol pot interveni și spectatorii, pentru a modifica conținutul. Intervențiile, de asemenea, vor fi scurte și trebuie să țineti cont de faptul că un spectator poate interveni o singură dată.

Este important ca elevii/elevele să înțeleagă faptul că personajele nu se pot modifica radical. De exemplu, opresorul nu poate deveni dintr-o dată ne-rasist, dar poate fi, eventual, convins de un alt martor la eveniment să adopte o altă atitudine față de oprimat.

Putem sugera să abordați teme ca:

discursul de ură;

xenofobia – frica sau ura față de străini și de necunoscut; aceasta se referă nu numai la frica față de valorile unei etnii, unei culturi sau unei religii diferite, ci și la frica de oameni necunoscuți și de concepte necunoscute;

rasismul – atitudini, practici și acțiuni care își au sursa în convingerea că diferențele sociale și culturale se explică prin diferențele biologice și ereditare dintre oameni;

segregarea – izolare a unui grup de indivizi sau a unei populații de restul speciei (rasială, etnică, religioasă, lingvistică etc.);

discriminarea unor elevi/eleve recent veniți/venite în clasa lor (un/o elev/ă de etnie romă sau un/o elev/ă de culoare ori de o religie diferită decât cea a majorității colegilor/colegelor din clasă etc.).

La prima etapă a activității, elevii/elevele vor elabora un scenariu, conform indicațiilor cadrului didactic, cu final negativ. Este preferabil ca elevii/elevele să creeze propriul lor scenariu, în baza experienței lor de viață și doar dacă nu este posibil acest lucru să se recurgă la scenariul din Anexă sau la un scenariu propus de cadrul didactic.

La etapa a doua, cadrul didactic invită elevii/elevele să-și amintească ce s-a întâmplat în scenă și îi/le încurajează să spună ce ar dori să se întâmple, pentru a îmbunătăți situația. Elevii/elevele reiau piesa, înlocuind un personaj, astfel ca piesa să aibă un final mai bun. La sfârșit, cadrul didactic invită elevii/elevele să reflecteze asupra proceselor din cele două variante de scenariu.

Cele două etape pot fi realizate în două-trei lecții. Este important să se ofere timp și spațiu elevilor/elevelor, pentru ca toate grupurile să prezinte piesele în ambele variante.

Demersul didactic

Cadrul didactic anunță elevii/elevele că urmează să elaboreze scenariul unei piese de teatru social, pe o temă la alegere. Totodată, cadrul didactic explică pe scurt tehnica teatrului social.

Elevii vor fi repartizați în două-trei grupuri, care vor prezenta pe rând un scenariu inspirat din viața reală, din școală, comunitate, țară, lume (5 min.).

Etapa I. (40 min.)

1. În grupuri, elevii/elevele vor elabora scenariul piesei, care trebuie să fie unul cât mai realist și cu final negativ. Piesa nu trebuie să dureze mai mult de 10 minute.

Scenariul va conține mai multe roluri:

- opresorul, care va manifesta intoleranță, marginalizare, excludere;
- oprimatul (victima), care este persoana aflată în situația de discriminare.

Dacă este nevoie, cadrul didactic poate prezenta un exemplu de scenariu (Anexa 1.) sau chiar se poate juca scenariul respectiv.

3. Elevii/elevele prezintă piesa. După ce piesa va fi jucată, cadrul didactic ghidează o discuție despre ceea ce s-a întâmplat în scenă, în baza următoarelor întrebări:

- Ce s-a întâmplat?
- Ce și-ar fi dorit să se întâmple?
- Ce și-ar fi dorit să facă personajele, pentru a îmbunătăți situația?

Etapa a II-a (40 min.)

4. Urmează partea de forum. Piesa se reia. Spectatorii pot interveni în desfășurarea piesei, devenind personaje adiționale sau înlocuind un personaj din piesă, astfel încât piesa să aibă un alt final, pozitiv.

5. Ulterior, clasa este implicată într-un proces de reflecție, pornind de la următoarele întrebări:

- Cum v-ați simțit pe parcursul desfășurării pieselor (întrebare pentru actori) ?
- Cum v-ați simțit să puteți înlocui actorii și să modificați comportamentul personajelor (întrebare pentru spectatori)?
- Cum ați defini discriminarea, pornind de la aceste piese de teatru?
- Care credeți că sunt efectele discriminării asupra celor discriminați? Dar asupra celor care discriminează? Dar asupra societății în general?
- Ce am putea face, pentru a opri discriminarea?

Extindere:

Cadrul didactic repartizează elevii/elevele în șase grupuri. Fiecare grup are sarcina de lucru ca, până la lecția următoare, să se informeze despre unul dintre termenii de mai jos. Fiecare persoană din grup trebuie să fie pregătită să explice ce reprezintă termenul respectiv. Grupurile nu trebuie să

pregătească o prezentare, însă este important ca fiecare membru/membră din grup să poată explica (liber sau cu ajutorul unor notițe) ce înseamnă termenul respectiv:

1. *cultură*;
2. *religie*;
3. *identitate*;
4. *stereotip*;
5. *discriminare*;
6. *incluziune socială*.

Anexa 1.

Scenariu posibil pentru activitatea bazată pe metoda Teatru Forum

Patru elevi/eleve discută despre noua lor colegă, care are pielea neagră. Doi/două dintre ei/ele intenționează să o hărțuiască online, să-și creeze un cont fals, să-și bată joc de ea și să-i spună să se întoarcă în țara ei. Inițial, al/a treilea/treia este de partea lor, în principal pentru că vrea să facă parte din grupul dat, dar, la un moment dat, începe să spună că acest lucru este greșit și ar putea avea efecte psihologice negative asupra noii colege. Al/a patrulea/patra elev/ă ascultă întreaga conversație, dar nu spune nimic.

Primii/primele doi/două încep să râdă și sunt surprinși/surprinse de faptul că prietenului/prietenei lor îi pasă de o persoană de culoare. Ei/ele îi spun celui/celei de-al/de-a treilea/treia elev/e că dacă este atât de îngrijorat/ă de starea ei psihologică, atunci nu ar trebui să mai stea cu ei/ele, ci să se împrietenească cu noua elevă. Oricum, ei/ele au intenția de a merge mai departe cu planul lor. Al/a treilea/treia elev/ă deschide gura pentru a spune ceva, dar în cele din urmă renunță, fără să știe ce să facă sau dacă ar trebui, într-adevăr, să facă ceva în acest caz.

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.

Abilități de ascultare și observare	Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în mod diferit la aceeași situație.
Flexibilitate și adaptabilitate	Când vorbește cu persoane cu o apartenență culturală diferită, își ajustează tipul de gesturi pe care le folosește cu acestea în mod corespunzător.
Cunoștințe	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să reflecteze critic asupra noțiunilor de „cultură”, „interacțiune interculturală” etc.;

O2 – să analizeze riscurile/dificultățile asociate cu încercarea de a „înțelege” o cultură;

O3 – să identifice elemente care facilitează comunicarea interculturală.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, individuală, în grup.

Metode și procedee didactice: discuția ghidată, analiza situațiilor, jocul de rol.

Resurse: foi A4, flipchart, markere, fișe de lucru tăiate sub formă de cartonașe.

Sursa: adaptare în baza T-kit Educație interculturală (<https://www.intercultural.ro/t-kit-pentru-invatare-interculturala/>).

Caseta cu informații:

Scopul acestei lecții este consolidarea înțelegerii critice a termenului *cultură* și a altor termeni conecși, abordați pe parcursul unității de învățare. Totodată, se va pune accentul pe interacțiunea cu ceilalți participanți, pe modul de expunere și pe modul în care înțelegem ceva.

Cadrul didactic va imprima Anexa 2. anterior lecției și va decupa fiecare termen sub formă de cartonașe/bilețele, pe care elevii/elevele le vor extrage din două grupuri separate – unul pentru termeni și unul pentru grupul-țintă.

Demersul didactic

1. Pentru început, cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să se grupeze în funcție de termenul studiat (Anexa 1A.) și să discute ce informații au găsit, astfel încât fiecare persoană din grup să aibă o înțelegere cât mai clară și detaliată a termenului respectiv (10 min.).
2. Elevii/elevele formează grupuri mixte din câte șase persoane. În fiecare grup trebuie să fie câte o persoană care a studiat un termen diferit din cei șase, astfel încât în fiecare grup să se discute fiecare termen. Fiecare membru/membră al/a grupului prezintă termenul studiat pentru restul grupului și se asigură că fiecare persoană înțelege și reține semnificația termenului respectiv (15 min.).
3. La această etapă, elevii/elevele nu mai lucrează în grupuri. Cadrul didactic invită șase voluntari/voluntare. Fiecare extrage câte un cartonaș cu un termen și un cartonaș cu un grup-țintă (Anexa 1B.). După ce extrag cartonașele, au două minute să se pregătească și apoi să prezinte termenul respectiv într-un mod în care să fie înțeles de o persoană din grupul-țintă. De exemplu, cineva poate extrage cartonașul cu termenul *cultură* și cartonașul cu grupul-țintă *bunica ta*, ceea ce înseamnă că trebuie să prezinte termenul *cultură* într-un mod în care să fie înțeles de bunica sa (5 min.).
4. Elevii/elevele explică termenii de pe cartonașe. După fiecare rundă, ceilalți membri ai grupului pot adăuga idei despre modul în care ar putea fi explicat respectivul termen, apoi este rândul următorului jucător să aleagă două cartonașe și să explice termenii (10 min.).
5. Cadrul didactic moderează o discuție în baza următoarelor întrebări (10 min.):
 - Cum v-ați simțit în această activitate?
 - Cât de ușor/greu a fost să găsiți cuvintele potrivite în funcție de grupul-țintă? Cum ați procedat?
 - Aveți anumite explicații/comentarii/emoții pe care ați dori să le împărtășiți cu colegii/colegele?
 - Ce ați învățat din acest exercițiu?
 - Ce ne spune exercițiul despre cultură și despre fenomenele asociate cu aceasta?
 - Cum ne asigurăm că alte persoane pot înțelege ceea ce dorim să transmitem?

Anexa 1A.***Cartonașe cu termeni***

Cultură	Identitate
Stereotipuri	Discriminare
Religie	Incluziune socială

Anexa 1B.***Cartonașe cu grupul-țintă***

Bunica ta	Cineva care tocmai a venit în orașul/satul tău de pe alt continent
O persoană cu deficiență de auz	Un jurnalist
Verișorul tău în vârstă de patru ani	Vânzătoarea de la magazin

Lecția 15. Lecție de reflecție asupra unității de învățare

Competențe specifice și descriptori:

Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	Sușține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți.
	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Respectă termenele.
Abilități	
Empatie	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.

Abilități de cooperare	Poate lucra în mod constructiv cu alte persoane.
Abilități de gestionare a conflictelor	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să analizeze critic propriile acțiuni, abilități, atitudini;
- O2 – să ofere și să primească feedback constructiv de la colegi/colege;
- O3 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a competențelor specifice.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, individuală, în perechi, în grup.

Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția dirijată.

Resurse: flipchart, markere, laptop.

Caseta cu informații:

Lecția de reflecție este un proces bazat pe analiza activităților realizate pe tot parcursul unității de învățare. Reflecțiile realizate pe parcursul lecției au mai multe scopuri complementare:

- Ajută elevii/elevele să clarifice anumite lucruri, facilitând conexiunea între lecții și o privire generală asupra tematicii/problematicii unității de învățare. Multe din cele învățate se cimentează prin exercițiile de reflecție. Cadrul didactic trebuie să manifeste flexibilitate față de părerile și atitudinile exprimate, oferind elevilor/elevelor posibilități pentru reflecție, exprimare a opiniei, emoțiilor.
- Ajută elevii să conștientizeze competențele dobândite pe parcursul activităților, dincolo de acumularea de cunoștințe incluzând aspecte legate de valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică.
- Stimulează în mod direct dezvoltarea mai multor competențe pentru cultură democratică.
- Susține dezvoltarea unei atmosfere pozitive, de sprijin reciproc în cadrul clasei.
- Furnizează informații esențiale pentru procesul de evaluare și autoevaluare a elevilor/elevelor.

Etapă de rememorare a procesului de învățare poate fi organizată în grupuri mici sau în grupul mare. Pentru această etapă, sunt propuse două variante, cadrul didactic alegând-o pe cea mai potrivită. Ambele variante permit fiecărui/fiecărei elev/e să-și găsească propriile răspunsuri la toate întrebările; este important să nu se insiste ca toți/toate elevii/elevele să prezinte răspunsurile.

Etapă de debriefare și concluzii a procesului de învățare poate fi organizată în perechi, în grupuri mici sau în grupul mare. Cadrul didactic decide lucrul acesta, în funcție de nevoile și contextul clasei.

Demersul didactic

1. Rememorarea procesului (20 min.)

Varianta 1. Exercițiul *Cercul experiențelor*

Cadrul didactic le solicită elevilor/elevelor să-și amintească lecțiile din unitatea de învățare studiată și structurează pe tablă sau pe un flipchart *Cercul experiențelor* pe zone (Anexa 1.):

- Conținut: ce teme/subiecte au fost abordate?
- Proces: ce metode/activități au fost aplicate/realizate?
- Emoții: ce emoții/sentimente ați trăit?
- Provocări: ce provocări ați avut în timpul activităților?
- Clarități: ce aspecte/elemente au adus claritate în experiența voastră?
- Comportamente manifestate: ce comportamente corespunzătoare unui descriptor ați manifestat?

Varianta 2. Exercițiul *Automobilul*

Elevii/elevele se așază, în cerc, pe scaune.

Cadrul didactic le solicită elevilor/elevelor să-și amintească pașii pe care i-au făcut studiind unitatea de învățare, punând accentul atât pe conținut (ce teme/subiecte au fost abordate), cât și pe proces (ce metode sau activități au fost valorificate). Pașii pot fi notați pe tablă sau pe un flipchart.

După reamintirea pașilor, cadrul didactic proiectează sau distribuie câte un flipchart cu automobilul – Anexa 1. (în loc de automobil, poate fi un tractor, o căruță, o motocicletă, o bicicletă etc.).

Propuneți-le elevilor/elevelor să reflecteze individual asupra întrebării:

Cu ce componentă din automobil ai asemăna implicarea ta în activitățile acestei unități de învățare: cu roata din față, cu frâna, cu bancheta, cu lumina din față, cu lumina din spate, cu volanul, geamul, ușa, mânerul de la ușă etc.?

Elevii/elevele sunt încurajați/încurajate să vorbească și despre sentimente, provocări, descoperiri – despre sine și ceilalți.

Este posibil ca pe parcursul activității să se fi asociat cu varii componente, în momente diferite. După ce au făcut asocierile, la dorință, elevii/elevele prezintă unele asocieri.

2. Completarea fișei de reflecție (10 min.)

În continuare, cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să lucreze individual sau în perechi, în baza listei de descriptori de competență. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamentele corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică, ce reprezintă competențele specifice disciplinei.

Nu insistați ca elevii/elevele să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție cu un format ca cel prezentat mai jos.

3. Prezentare și concluzii (10 min.)

Elevii/elevele prezintă în fața întregii clase unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Când cineva menționează o situație, cadrul didactic întreabă dacă și alte persoane au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații. Cadrul didactic se asigură că fiecare elev/ă prezintă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

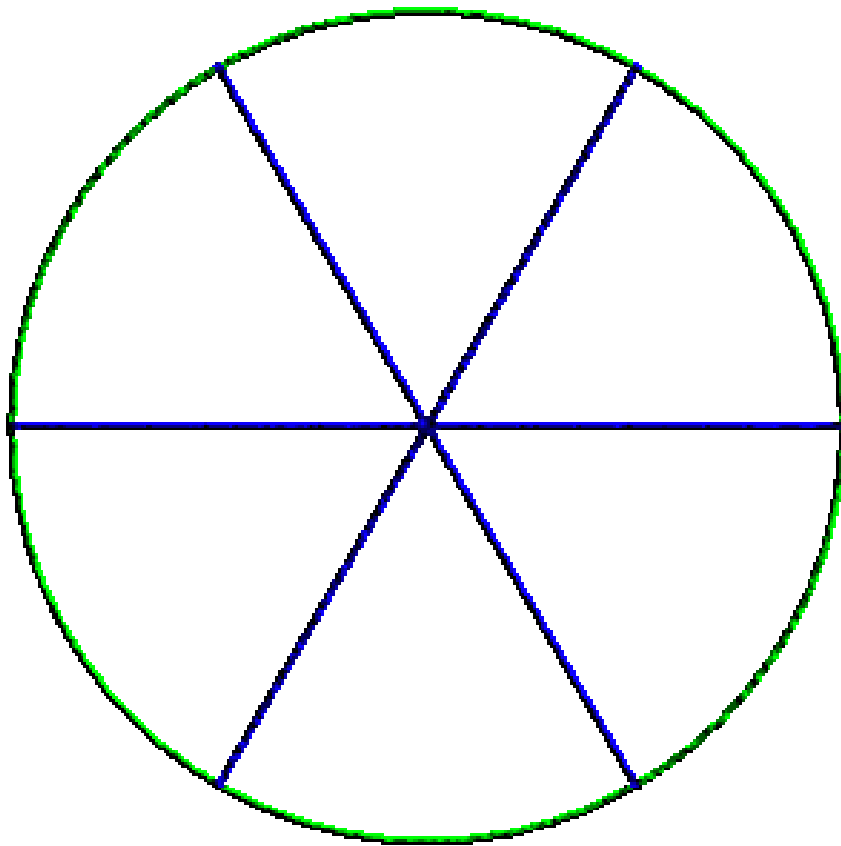
Lista de descriptori folosită în activitatea de reflecție, individual sau în perechi, poate fi lista cu toți descriptorii menționați în metodologie pentru clasa respectivă. Reflecția elevilor/elevelor poate include toți descriptorii, deoarece anumite competențe pot fi manifestate și în general, în interacțiunile dintre elevi/eleve sau dintre elevi/eleve și cadrul didactic, indiferent de sarcina de învățare specifică.

4. Debrifare și concluzii (5 min.)

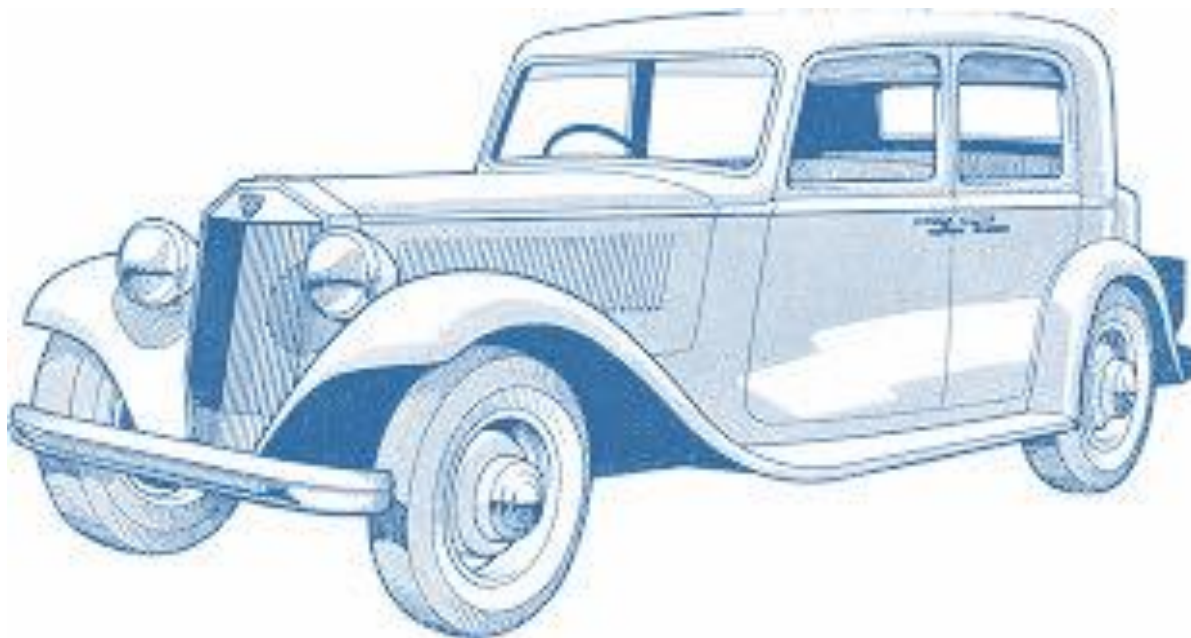
Se va discuta cu întreaga clasă, pornind de la următoarele întrebări:

- În baza celor învățate/experimentate, în ce măsură vă simțiți pregătiți/pregătite să interacționați cu persoane care au apartenență culturală diferită?
- Ce competențe ați dori să vă îmbunătățiți, pentru a relaționa eficient cu persoane aparținând altor culturi?

Anexa 1. Cercul experiențelor

Anexa 2. Automobilul

FIȘA DE REFLECȚIE

Data: _____

Clasa: _____

Numele, prenumele elevului/eleveii: _____

Numele, prenumele colegului/colegei: _____

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE III. VALORI INTERCULTURALE ÎN COMUNITATE

1. Selectarea temei și determinarea activităților ce urmează a fi desfășurate (lecțiile 1, 2, 3)
2. Planificarea și realizarea cercetării (lecțiile 4, 5, 6)
3. Realizarea unei acțiuni de sensibilizare (lecțiile 7, 8, 9)
4. Realizarea unei prezentări (lecțiile 10, 11)
5. Reflecție asupra experienței de învățare (lecția 12)

Învățarea bazată pe proiect

Distincții necesare privind proiectul în contextul activităților din școală

Termenul *proiect* este utilizat în context școlar în special cu două sensuri distincte și este importantă clarificarea acestora, în vederea evitării confuziilor, a practicilor și așteptărilor neadecvate.

Tabelul de mai jos evidențiază principalele diferențe, prin contrast:

Proiecte cu tematică educațională	Activități de învățare bazată pe proiect
Au, în general, caracter excepțional, presupun ceva diferit față de practica obișnuită.	Sunt activități didactice incluse în curriculum și care se aplică în fiecare an, la toate clasele.
Sunt centrate pe realizarea unor obiective și obținerea unei schimbări, fie în mediul școlar, fie în raport cu o problemă a comunității sau a societății. Pot avea, direct sau indirect, impact asupra competențelor acestora, dar centrarea rămâne pe obiectivele preconizate.	Sunt centrate pe dimensiunea de învățare, pe dezvoltarea competențelor elevilor/elevelor, adică pe realizarea a ceea ce este prevăzut în curriculum și regăsit în planificarea didactică.
Necesită, de obicei, finanțare (din fonduri private sau publice, locale, naționale sau europene) sau cel puțin alocarea unor resurse ale școlii, pentru susținerea implementării.	Sunt realizate ca parte a procesului didactic obișnuit, utilizează resurse existente la nivelul școlii și nu necesită fonduri suplimentare.
Sunt coordonate de către adulți (din conducerea școlii, dintre profesori sau din cadrul unor organizații cu care școala are relații de parteneriat).	Sunt realizate de către elevi/eleve, cu sprijinul pe care cadrul didactic îl poate oferi în principal în timpul lecțiilor și sub supervizarea acestuia.
Deseori, implică un număr limitat de elevi/eleve, selectați/selectate în baza motivației, a anumitor abilități deținute sau a	Vizează în mod necesar și echilibrat toți/toate elevii/elevele, la fel ca orice altă activitate didactică. Chiar dacă

apartenenței la anumite grupuri.	elevii/elevele vor avea sarcini de lucru și contribuții diferite, toți/toate vor fi implicați/implicate și toți/toate își dezvoltă competențele pe parcursul procesului.
Exemple	
<p>Proiecte cu tematică educațională</p> <ul style="list-style-type: none"> - Un proiect realizat în parteneriat cu alte școli europene, în cadrul Programului Erasmus+ al Uniunii Europene sau al Rețelei Școlilor Democratice, susținută de Consiliul Europei - Participarea școlii la un proiect cu scopul reducerii abandonului școlar - Un proiect în parteneriat cu o asociație pentru promovarea de activități extrașcolare cu tematică ecologică 	<p>Activități de învățare bazată pe proiect</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizarea unei competiții de dezbateri - Organizarea unui proces de identificare a unor teme, studierea, abordarea lor în spațiul public - Realizarea unor strategii de lucru în echipă

Activitățile de învățare bazată pe proiect pot fi realizate pe teme diferite, dar au, în general, o structură comună și o serie de caracteristici comune.

Tabelul de mai jos conține **principalele criterii** care este important să fie îndeplinite, pentru a avea un **proces de învățare bazată pe un proiect de calitate**.

<p>Centrarea pe dezvoltarea de competențe: valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică</p> <p>Proiectul este axat pe dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică ale elevilor/elevilor, inclusiv pe valorizarea demnității umane și a drepturilor omului, valorizarea diversității culturale, deschiderea spre diversitate, respect, spirit civic, înțelegere critică, empatie, abilitățile de gândire critică, de ascultare și observare, de cooperare și învățare autonomă.</p>
<p>Tema proiectului: o problemă sau o întrebare-cheie</p> <p>Proiectul se bazează pe o problemă semnificativă de rezolvat sau pe o întrebare de răspuns, la nivelul adecvat de provocare pentru elevi/eleve, operaționalizată printr-o întrebare deschisă, care să stimuleze implicarea.</p>
<p>Autenticitate</p> <p>Proiectul se referă la situații din lumea reală, folosește procese, instrumente și standarde de calitate</p>

din lumea reală, are impact real asupra formării elevilor/elevelor și/sau este conectat la preocupările, interesele și identitățile acestora.
<p>Decizia lăsată elevilor/elevelor</p> <p>Proiectul permite elevilor/elevelor să facă alegeri cu privire la produsele create, la modul în care lucrează și își folosesc timpul, ghidați de cadrul didactic.</p>
<p>Documentare din partea elevilor/elevelor</p> <p>Proiectul implică un proces activ, aprofundat, eșalonat pe mai multe săptămâni, în care elevii/elevele caută și analizează informații pentru a aprofunda tema abordată sau a răspunde la întrebarea pe care este centrat proiectul.</p>
<p>Realizarea unui produs prezentat public</p> <p>Proiectul solicită elevilor/elevelor să creeze un produs ca rezultat al procesului și să prezinte sau să ofere acest produs altor persoane, inclusiv din afara clasei.</p>
<p>Primirea de feedback și posibilitatea de revizuire</p> <p>Proiectul include procese prin care elevii/elevele oferă și primesc feedback legat de munca lor, pentru a-și revizui ideile și produsele sau pentru a continua investigarea.</p>
<p>Reflecție</p> <p>Proiectul oferă oportunități elevilor/elevelor de a reflecta la ceea ce învață, la cum învață, precum și la modul în care proiectul a fost planificat și realizat.</p>

Un proces de învățare bazată pe proiect se realizează pe parcursul mai multor pași.

Unii pași se vor realiza pe parcursul unei lecții, alții, pe parcursul mai multor lecții. Elevii/elevele vor lucra atât individual, cât și în grupuri. Încercați, pe cât este posibil, ca grupurile să nu fie omogene în funcție de sex, etnie, competențe, mediu socioeconomic etc. Ajutați elevii/elevele să formeze grupuri variate, în care să fie și fete, și băieți, și minoritari, și majoritari, și elevi/eleve cu rezultate școlare mai bune, și elevi/eleve cu rezultate școlare mai slabe. Cea mai simplă modalitate de a forma grupurile este să îi/le rugați pe elevi/eleve să numere, de exemplu, de la unu la șase, până când toți elevii/elevele au spus un număr. Toți/toate elevii/elevele care au spus „unu” vor fi în primul grup, toți/toate elevii/elevele care au spus „doi” vor fi în al doilea grup ș.a.m.d. Această repartizare aleatorie asigură, de obicei, o anumită diversitate în cadrul fiecărui grup. Or, elevii/elevele au tendința să stea lângă prietenii/prietenele lor, lângă cei/cele cu care au interese comune. Repartizarea în grupuri prin numărare asigură faptul că șase persoane aflate în proximitate vor ajunge în grupuri diferite. Dacă după această repartizare aleatorie observați că în unul sau în mai multe grupuri sunt doar fete sau doar băieți, discutați cu elevii/elevele despre cum puteți reorganiza grupurile, pentru ca acestea să fie mixte.

Vă sugerăm să evitați constituirea grupurilor pornind de la elevi/eleve care să fie lideri. Învățarea bazată pe proiect urmărește să implice toți/toate elevii/elevele și să le dea șansa să contribuie la realizarea proiectului clasei. Există mai multe modalități prin care puteți realiza acest lucru. Astfel, este important ca de la bun început elevii/elevele să înțeleagă că nu există o ierarhie în cadrul clasei. Una dintre modalitățile de încurajare a colaborării este să oferiți fiecărui/fiecărei elev/e oportunitatea de a contribui la lucrul în grup nu doar cu idei despre conținutul discuției, ci și cu aspecte organizatorice. În acest sens, distribuiți roluri precise pentru lucrul în grup, precum:

- moderator – se asigură că grupul realizează sarcina de lucru, fără a fi distras de alte subiecte; că fiecare membru al grupului are ocazia să-și spună părerea; că deciziile sunt luate în mod democratic;
- responsabil de managementul timpului – se asigură că sarcinile de lucru sunt realizate în timpul alocat; informează regulat grupul cu privire la timpul rămas pentru realizarea sarcinii;
- responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale – notează aspectele principale ale discuției și prezintă un rezumat al acestora pentru colegii/colegele din celelalte grupuri.

Elevii/elevele își asumă aceste roluri pe lângă rolul de a contribui la discuție și de a realiza sarcinile de lucru primite. Rolurile sunt distribuite aleatoriu și nu rămân fixe pe toată durata proiectului. Periodic, altcineva preia rolul de moderator, de responsabil de managementul timpului și de responsabil de notarea și prezentarea ideilor principale. Astfel, toți/toate elevii/elevele din grup vor ajunge, până la final, să-și asume fiecare rol din cele trei. Dacă doriți să includeți și alte roluri, pe care le considerați importante, puteți să le adăugați pe listă, explicând elevilor/elevelor la ce se referă ele. Așadar, nu există un lider al grupului, ci doar sarcini de lucru, asumate pe rând de toți membrii fiecărui grup.

Pe parcursul activităților în grup, rolul dumneavoastră este să monitorizați alocarea echilibrată a responsabilităților, măsura în care li se asigură tuturor elevilor/elevelor șansa de a participa la activități și să interveniți, în cazul în care apar dificultăți și este nevoie de sprijin.

Stimulați elevii/elevele să acorde atenție nu doar obținerii rezultatelor, ci și activității în grup, modului în care interacționează sau modului în care în grup sunt valorificate competențele și interesele membrilor, punând întrebări despre aceste aspecte înainte de a asculta prezentările fiecărui grup.

Arătați elevilor/elevelor că aveți încredere în ei/ele și în capacitatea lor de a realiza sarcinile de lucru propuse. Acest lucru le va crește stima de sine și interesul pentru a-și aduce contribuția la succesul proiectului. Chiar dacă elevii/elevele nu au mai primit sarcini de lucru asemănătoare în trecut, activitățile propuse sunt gândite astfel încât toți/toate elevii/elevele să le poată realiza, indiferent de competențele pe care le au la momentul de început.

Supravegheați permanent modul în care elevii/elevele interacționează în grup și dacă identificați elevi/eleve care se retrag sau care, chiar și involuntar, sunt excluși/excluse în anumite situații, sau elevi/eleve a căroră părere nu este luată în considerare, interveniți, amintind regulile stabilite, adresând întrebări grupului respectiv despre cum crede că poate asigura o participare egală.

De asemenea, în discuțiile cu întreaga clasă de elevi/eleve, acordați atenție specială elevilor/elevelor care, de obicei, nu participă la activități și nu răspund la întrebări. Arătați întregii clase că toate opiniile contează și încurajați toți/toate elevii/elevele să contribuie cu idei, menționând că nu trebuie să le fie teamă că vor propune ceva greșit, având în vedere că toate ideile vor fi analizate în baza unor criterii clare, fără să conteze cine le-a formulat.

Elevii/elevele vor parcurge următorii pași, pentru realizarea proiectului:

- 1. selectarea temei și determinarea activităților ce urmează a fi desfășurate (lecțiile 1, 2, 3);**
- 2. planificarea și realizarea cercetării (lecțiile 4, 5, 6);**
- 3. realizarea unei acțiuni de sensibilizare (lecțiile 7, 8, 9);**
- 4. realizarea unei prezentări (lecțiile 10, 11);**
- 5. reflecție asupra experienței de învățare (lecția 12).**

Elevii/elevele ar putea decide să facă anumite modificări în activitățile planificate, în funcție de ce vor identifica la etapele de planificare, documentare etc. Este un lucru normal și cadrul didactic urmează să-i susțină.

Cadrul didactic este responsabil de asigurarea protecției și securității copiilor în procesul învățării bazate pe proiect, deoarece elevii/elevele urmează să discute, să cerceteze aspecte sensibile legate de diversitatea umană.

Pentru detalii referitoare la specificitățile procesului de învățare bazată pe proiect, vă propunem să consultați documentul *Informații generale privind învățarea bazată pe proiect*.

Lecțiile 1-3. Selectarea temei pentru cercetare și a modalității de acțiune

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Caută să aibă contact cu alte persoane, pentru a învăța despre cultura lor.
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.

Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Respectă termenele.
Autoeficacitate	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute, datorită ingeniozității sale.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în mod diferit la aceeași situație.
Empatie	Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora.

Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuire sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de cooperare	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
Abilități de aplanare conflictelor	Încearcă să gestioneze conflictul arătând respect pentru opiniile celorlalți.
	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.

Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.
--	--

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să reflecteze asupra valorilor interculturale din comunitate;
- O2 – să analizeze critic diversitatea culturală din comunitate, în legătură cu care simt nevoia să producă o schimbare;
- O3 – să stabilească tipul potrivit de intervenție, în funcție de tema aleasă.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în perechi, în grupuri mici, în grup mare.

Metode și procedee didactice: discuția în grup, discuția dirijată, documentarea.

Resurse: tablă, hârtie A4, hârtie A3, carioci, laptop, Anexa 1. *Lista de valori*.

Surse: 1. Ghid de educație interculturală. Institutul Intercultural Timișoara, 2019 (<https://www.intercultural.ro/wp-content/uploads/2020/02/Ghid-Educatie-Interculturala-web.pdf>).

2. Predarea democrației, volumul 6, 2008 (<https://www.living-democracy.com/ro/textbooks/volume-6/chapter-2/exercise-2/>).

Caseta cu informații:

Primul pas din acest modul este **selectarea temei și determinarea pașilor/activităților ce urmează a fi desfășurate**. Elevii/elevetele vor reflecta asupra valorilor interculturale, asupra aspectelor diversității culturale studiate anterior și vor decide pașii și activitățile pe care le vor realiza și care ar putea contribui la o schimbare în comunitate.

Poate fi vorba de diferite direcții care să necesite acțiune; de exemplu:

- asigurarea accesului persoanelor din grupuri minoritare la anumite drepturi, la nivel de școală sau comunitate locală;
- sensibilizarea comunității școlare sau locale cu privire la teme globale legate de diversitatea culturală;

- încurajarea participării civice a minorităților și/sau migranților;
- explorarea diversității culturale în localitate sau în școală/clasă;
- sensibilizarea privind păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural local al minorităților;
- promovarea unor interacțiuni pozitive între majoritari și minoritari sau între localnici și/sau migranți și/sau soluționarea unor probleme în relațiile interculturale etc.

După selectarea temei, se va stabili, fie la nivel de clasă, fie la nivel de grup, în funcție de structura aleasă, ce acțiune va fi realizată pentru abordarea temei respective.

Sugestii de posibile acțiuni

- Dacă elevii/elevele au ales să cerceteze diversitatea etnică a clasei/școlii/comunității, ar putea decide să folosească în calitate de instrument de cercetare chestionarul, sondajul de opinie, cercetarea unor statistici etc. Ulterior, ar putea realiza un raport de cercetare, o hartă conceptuală, un eveniment public etc.
- Dacă elevii/elevele au ales să cerceteze diversitatea religioasă din comunitate, ar putea utiliza în calitate de instrument interviul, observarea directă etc. În continuare, elevii/elevele ar putea redacta un articol de ziar, organiza o discuție publică etc.
- Dacă elevii/elevele au ales să cerceteze limbajul urii la adresa unui grup minoritar din comunitate/țară, ar putea observa direct, analiza diverse mesaje de pe rețelele de socializare, din mass-media etc. Ulterior, elevii/elevele ar putea iniția o petiție prin care să ceară autorităților să ia măsuri de stopare, o campanie online de sensibilizare privind consecințele acestora etc.
- Dacă elevii/elevele aleg să analizeze anumite stereotipuri și prejudecăți la adresa diferitor grupuri din comunitate, ar putea utiliza observarea directă, interviul, discuția cu adulții, cu alți copii etc. Ulterior, pot organiza o campanie, pe rețelele sociale, de exemplu, de combatere a stereotipurilor, de sensibilizare a comunității privind consecințele acestora, ar putea redacta articole de ziar etc.

Pe cât este posibil, cadrul didactic încurajează elevii/elevele să discute cum vor lucra, să negocieze, să formeze grupuri etc., intervenind doar dacă clasa se blochează în acest proces.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Lecția 1.

1. Explicarea metodologiei (5 min.)

Cadrul didactic menționează că la această unitate elevii/elevele vor folosi metodologia învățării bazate pe proiect, care se va desfășura în **șase pași**, pe care îi prezintă.

Cadrul didactic explică faptul că în acest proces elevii/elevele vor reflecta asupra valorilor interculturale și vor lucra împreună, pentru a promova aceste valori în comunitatea lor.

2. Reflecție asupra valorilor interculturale (20 min.):

- Cadrul didactic propune clasei de elevi/eleve să lucreze mai întâi în perechi. Fiecare pereche primește Anexa 1., care conține o listă de 20 de valori, fără o anumită ordine. Cadrul didactic le cere elevilor/elevelor să grupeze valorile conform criteriilor stabilite de ei. Această activitate trebuie efectuată fără grabă.
- În continuare, elevii/elevele se unesc câte trei perechi. Sarcina de lucru este de a prezenta în grup ceea ce au discutat în perechi, astfel încât să stabilească o grupare a valorilor în trei categorii comune, dacă este posibil.
- Fiecare grup prezintă lista cu sistemele de valori stabilite. Cadrul didactic nu va oferi vreo ierarhie preferabilă în detrimentul alteia.

3. Ulterior, cadrul didactic moderează o discuție cu întreaga clasă în baza următoarelor întrebări (13 min.):

- Ce observați, reflectând asupra sistemelor de valori stabilite/prezentate?
- Care dintre aspectele discutate vi s-au părut mai interesante?
- În ce măsură aceste valori se regăsesc în societatea/localitatea/școala noastră? De ce credeți că este așa? Ierarhizați-le pe o scară de la 0 la 10.
- În ce măsură aceste valori au importanță pentru comportamentul nostru?
- Cum credeți că ar arăta societatea/localitatea/școala, dacă nu ar exista deloc aceste valori?

Extindere:

Cadrul didactic îndeamnă elevii/elevele să se gândească la cum pot promova aceste valori.

Anexa 1. Lista de valori

Diversitate, dragoste, curiozitate, siguranță, pace, ordine, demnitate umană, a se simți bine cu sine, egalitate, respect pentru ceilalți, onestitate, familie, solidaritate, responsabilitate, justiție, toleranță, libertate, cooperare, sănătate, drepturile omului.

Lecția 2.

1. Cadrul didactic invită elevii/elevele să revină în grupurile de șase persoane, în care au lucrat la lecția precedentă. Le propune elevilor/elevelor să discute despre aspectele diversității discutate/abordate pe parcursul unităților de învățare studiate anterior la EPS. În măsura în care consideră necesar, cadrul didactic le poate oferi elevilor/elevelor lista cu titlurile lecțiilor predate până în prezent sau le poate reaminti pe scurt activitățile care au fost realizate (15 min.).

Cadrul didactic încurajează elevii/elevele să reflecteze asupra următoarelor întrebări:

- Căror aspecte ale diversității culturale le-au atras o atenție sporită?
 - În legătură cu care aspecte:
 - ar trebui luate măsuri, pentru ca valorile discutate anterior să fie respectate/promovate?
 - ar trebui realizate studii mai complexe, pentru ca valorile discutate anterior să fie respectate/promovate?
2. Fiecare grup prezintă, pe rând, ceea ce a discutat, iar cadrul didactic sau un/o elev/ă voluntar/ă notează pe tablă temele propuse (10 min.).
 3. Cadrul didactic informează elevii/elevele că pe parcursul acestei unități de învățare vor avea sarcina de lucru de a cerceta detaliat o temă interculturală. Ulterior, vor realiza o acțiune pentru a atrage atenția asupra temei respective.
 4. Cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să lucreze în grupuri a câte șase, pentru a discuta asupra unei teme interculturale. Temele alese pot fi cele din Anexa 1. sau alte teme, propuse de cadrul didactic. Este important ca elevii/elevele să perceapă această listă de acțiuni ca pe posibile sugestii și nu ca pe o listă obligatorie, din care să aleagă. Dacă ei/ele au alte idei, le vor pune în aplicare. Discuția se face în baza următoarelor întrebări (20 min.):
 - a) La ce se referă tema respectivă?
 - b) Care sunt aspectele interesante legate de această temă?
 - c) Ce efecte pozitive ar putea avea abordarea acestei teme?

Extindere:

Dacă elevii/elevele nu au reușit să analizeze la lecție toate temele, pentru a răspunde la aceste întrebări, vor continua studiul până la lecția următoare, când vor avea sarcina de lucru de a prezenta analiza pe care au făcut-o la fiecare temă.

Anexa 1.

- explorarea diversității culturale în localitate sau în școală/clasă;
- asigurarea accesului persoanelor din grupuri minoritare la drepturile omului, la nivel de școală sau comunitate locală;

- sensibilizarea comunității școlare sau locale cu privire la teme globale legate de diversitatea culturală;
- încurajarea participării civice a minorităților și/sau a migranților;
- sensibilizarea comunității cu privire la păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural local al minorităților;
- promovarea unor interacțiuni pozitive între majoritari și minoritari sau între localnici și/sau migranți și/sau soluționarea unor dificultăți în relațiile interculturale etc.;
- stimularea curiozității elevilor/elevelor mai mici cu privire la diversitatea culturală din localitatea lor;
- alte teme.

Lecția 3.

1. Elevii/elevele prezintă rezultatele discuției de la lecția precedentă. Pornind de la aceste exemple și de la propriile lor idei, elevii/elevele vor redacta o listă de posibile teme de proiect și vor selecta o temă sau mai multe teme, de preferat prin consens, iar dacă nu se ajunge la consens, atunci se va alege prin vot (20 min.).

2. Cadrul didactic inițiază o discuție în baza următoarelor întrebări (15 min.):

- Ce cunoașteți despre această temă?
- Ce aveți nevoie să aflați, pentru a vă extinde cunoștințele la această temă?
- Ce se întreprinde la nivel local/național/european în legătură cu această temă?
- Ce s-ar putea realiza, pentru a atrage atenția asupra acestei teme?

Cadrul didactic notează pe tablă acțiunile propuse de elevi/eleve.

3. Ulterior, se va stabili, fie la nivel de clasă, fie la nivel de grup, în funcție de structura aleasă, ce produs/acțiune va fi realizat/ă pentru abordarea cu succes a temei respective. Elevii/elevele pot alege orice tip de produs/acțiune (Anexa 1.), în funcție de preferințele lor și de ceea ce cred că este mai potrivit pentru realizarea obiectivului dorit (10 min.).

Cadrul didactic le poate propune elevilor/elevelor să aleagă una din trei variante de mai jos, pentru a lucra pe parcursul următoarelor lecții:

- a. întreaga clasă de elevi/eleve lucrează la o temă comună și colaborează la cercetarea ei;
- b. clasa cercetează o temă ce conține mai multe componente (preferabil, șase sau trei), fiecare grup din clasă având responsabilitatea de a realiza o componentă;

- c. fiecare grup își poate alege o temă și un instrument propriu, independent de celelalte grupuri¹.

Extindere:

Cadrul didactic invită elevii/elevele să se gândească, să se informeze și să decidă care este modalitatea de acțiune pe care o vor aplica.

Anexa 1.

Tipuri/modalități de acțiuni care pot fi realizate în cadrul activităților bazate pe proiect

- Articol în revista școlii, în presa locală, națională, articole pentru bloguri, site-uri
- Rapoarte ce cercetare, de investigare
- Forum
- Conferință de presă
- Pagină de internet, pagină pe rețele sociale, campanie online etc.
- Scenetă de teatru sau sesiune de Teatru Forum
- Material video, prezentare de diapozitive cu suport sonor
- Memoriu, scrisoare sau petiție către conducerea școlii sau către autoritățile locale, propuneri de adaptare a regulamentului școlii sau a regulamentului clasei, pentru a lua în considerare aspecte legate de diversitatea culturală
- Eveniment complex, incluzând mai multe forme de expresie și de comunicare
- Alt produs, care să atragă atenția asupra temei/temelor de interes pentru clasă.

¹ Dacă se optează pentru variantele a sau b, va fi necesară organizarea unui eveniment public cu participanți din afara clasei. Dacă se alege varianta c, prezentarea produsului se va putea face și în clasă, fiecare grup având ca audiență pe ceilalți elevi. Varianta c prezintă și avantajul că elevii au contact cu mai multe teme interesante și probabil din diferite moduri de manifestare a diversității culturale.

Lecțiile 4-6. Planificarea și realizarea cercetării

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.

Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Respectă termenele.
Autoeficacitate	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute datorită ingeniozității sale.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.

Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de cooperare	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
Abilități de rezolvare a conflictelor	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijiile.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să opineze critic asupra unei teme interculturale;
- O2 – să elaboreze schița planului de cercetare;
- O3 – să analizeze informații din mai multe surse, cu referire la tema selectată;
- O4 – să exprime părerea că diversitatea culturală dintr-o comunitate trebuie valorizată și apreciată;

O5 – să reflecteze în mod critic asupra modului în care diferiți interlocutori pot percepe sensuri diferite din aceeași informație;

O6 – să explice propriile opțiuni cu referire la sursele cercetate.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în grupuri mici.

Metode și procedee didactice: discuția în grup, discuția dirijată, documentarea.

Resurse: tablă, hârtie A4, hârtie A3, carioci, laptop.

Caseta cu informații:

Pe parcursul acestor trei lecții, elevii/elevele își vor aprofunda cercetarea printr-o analiză mai complexă a temelor selectate. Procesul presupune un model sistemic de abordare și planificare a acțiunilor. Elevii/elevele se documentează despre temele cercetate, pot fi ajutați/ajutate să aleagă sursele de informare pe care le vor utiliza, împreună cu clasa și cadrul didactic. Documentarea se poate face în baza unor informații găsite pe internet, citite în diferite surse sau oferite de adulți și copii care cunosc tematică respectivă. De asemenea, elevii/elevele pot analiza unele rapoarte/documente/statistici etc.

Lecția 4.

1. Fiecare grup prezintă pe scurt tema aleasă și modalitatea/modalitățile de acțiune. Dacă există suprapuneri, se discută, pentru a se elimina acestea și a se asigura o cât mai mare diversitate de acțiuni, teme (10 min.).
2. Fiecare grup are sarcina de lucru să planifice procesul de cercetare conform următorilor/următoarelor pași/întrebări (35 min.):
 - Care sunt informațiile necesare?
 - Cum am putea obține aceste informații? Fiecare grup identifică mai multe surse de informare și acestea se repartizează între membrii grupului, astfel încât toate să fie abordate.
 - De ce ajutor suplimentar avem nevoie? Cum am putea să-l obținem?

Fiecare grup prezintă pe scurt ideile principale ale discuției.

Extindere:

Până la lecția următoare, elevii/elevele vor culege informațiile de care au nevoie, conform planului.

Lecția 5.

1. Fiecare grup prezintă informațiile culese până acum. Grupurile își oferă feedback reciproc. Cadrul didactic invită grupurile să revizuiască planurile, luând în considerare feedbackul primit (15 min.).
2. Cadrul didactic încurajează grupurile să ia în considerare aplicarea unui scurt chestionar la un grup de cetățeni, pentru a afla mai multe informații despre tema selectată. Elevii/elevetele stabilesc, elaborează și aplică instrumentul/instrumentele de colectare a informației (25 min.).
3. În grupuri, elevii/elevetele își distribuie responsabilitățile privind continuarea documentării. Identifică noi surse de documentare, dacă este necesar, sau persoane care pot fi întrebate, pentru a furniza argumente și date (5 min.).

Extindere:

Elevii/elevetele continuă să caute informații pentru tema aleasă.

Lecția 6.

1. Dacă grupurile au aplicat chestionare sau un alt instrument de colectare a informației și nu au reușit să le analizeze, li se acordă timp în clasă, pentru a face acest lucru (20 min.).
2. Fiecare grup reamintește pe scurt ce informații a cules și prezintă mai detaliat noile informații culese (15 min.).
3. Elevii/elevetele lucrează în grupuri, pentru a decide ce acțiuni de sensibilizare doresc să realizeze cu privire la tema pe care au abordat-o. Dacă este nevoie, li se amintesc acțiunile din Anexa 1. de la lecția 3 (10 min.).

Extindere:

Elevii/elevetele caută informații despre posibilele modalități de realizare a unei acțiuni de sensibilizare cu privire la tema respectivă. De exemplu, dacă aleg să facă o campanie online, se documentează despre ce presupune realizarea unei campanii, ce durată trebuie să aibă, cui să se adreseze etc.; dacă aleg să facă o petiție, se documentează despre ce presupune scrierea unei petiții, câte semnături trebuie adunate etc.

Lecțiile 7-9. Realizarea unei acțiuni de sensibilizare

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități	
Toleranța ambiguității	Caută discuții cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.

Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologiile ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.
Empatie	Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora.
Flexibilitate și adaptabilitate	Când vorbește cu persoane cu o apartenență culturală diferită, își ajustează tipul de gesturi pe care le folosește cu acestea în mod corespunzător.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să exprime respect față de credințele, practicile adoptate de alte persoane;

O2 – să discute cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale;

O3 – să analizeze informația, sintetizând-o;

O4 – să-și revadă acțiunile, pentru a realiza scopul propus.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici/mari.

Metode și procedee didactice: discuția ghidată, asocierile libere.

Resurse: Anexa 1. de la lecția 1.

Caseta cu informații:

Scopul acestor lecții este ca elevii/elevele să conceapă și să realizeze o acțiune de sensibilizare. În acest moment, clasa poate să aibă suficiente informații adunate, pentru a realiza acțiunea. Elevii/elevele analizează și prezintă informațiile obținute sub forma unui rezumat, lucrând în grupuri mari/mici. Totodată, elevii/elevele sunt încurajați/încurajate să continue să se documenteze, dacă mai au nevoie.

La această etapă, grupurile decid care dintre materialele/informațiile colectate sunt importante, cum organizează aceste materiale, ținând cont de scopul stabilit, de public etc. Cadrul didactic se asigură că fiecare grup înțelege sarcina de lucru și are acces la toate informațiile, resursele și dispozitivele necesare.

Este important să se ofere timp suficient (suplimentar, dacă este cazul) grupurilor, pentru a analiza și organiza informația acumulată până la această oră. Rolul cadrului didactic este să observe interacțiunea în și dintre grupuri, în oferirea și primirea de date, resurse, sfaturi, idei etc. Cadrul didactic amintește despre contribuția fiecărui/fiecărei elev/e în acest proces. Totodată, îndeamnă fiecare grup să țină cont de preferințele și abilitățile fiecărui membru al grupului, asigurându-se că toți membrii grupului participă.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Lecția 7.

1. Elevii/elevele lucrează în grupuri, pentru a prezenta informațiile pe care le-au cules despre tipul de acțiune pe care urmează să o întreprindă (10 min.).

2. Ulterior, fiecare grup elaborează un plan de lucru pentru realizarea acțiunii respective, în baza răspunsului la următoarele întrebări (35 min.):

- Cum va arăta acțiunea lor?
- Care sunt principalele sarcini de lucru ce trebuie realizate, pentru a îndeplini acțiunea?
- Cine realizează fiecare dintre aceste sarcini de lucru?
- Cum comunică membrii grupului, pentru a asigura coerența acțiunii?
- De ce fel de susținere au nevoie din exterior (ceilalți colegi, părinți, profesor etc.)?

Extindere:

Elevii/elevele încep să pună în aplicare planul de lucru.

Lecțiile 8-9.

1. Se invită grupurile să împărtășească cu restul clasei ceea ce au realizat până în momentul dat (20 min.).
2. Cadrul didactic încurajează grupurile de elevi/eleve să ofere feedback celorlalte grupuri. După fiecare prezentare, cadrul didactic invită restul clasei de elevi/eleve să comenteze, să adreseze întrebări sau să intervină cu completări, astfel încât să existe o claritate asupra mesajului, o coerență între diferitele părți ale acestuia (25 min.).
3. Cadrul didactic invită fiecare grup să finalizeze produsul/acțiunea, în baza feedbackului, dacă îl consideră util (25 min.).
4. Ulterior, în grupuri mici/mari, elevii/elevele analizează valorile promovate de produsul lor (20 min.) (Anexa 1., lecția 1.).

Extindere:

Fiecare grup are sarcina de lucru de a pregăti o scurtă prezentare a ceea ce a realizat până la moment.

Lecțiile 10-11. Organizarea unui eveniment de prezentare publică

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține că toată lumea trebuie să recunoască libertățile fundamentale ale fiecărei ființe umane.

Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Caută să aibă contact cu alte persoane, pentru a învăța despre cultura lor.
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Își asumă răspundere pentru propriul comportament.
	Respectă termenele.
Autoeficacitate	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute, datorită ingeniozității sale.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.

Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în mod diferit la aceeași situație.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
	Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuire sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de cooperare	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
Abilități de rezolvare a conflictelor	Încearcă să gestioneze conflictul, arătând respect pentru opiniile celorlalți.

	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijile.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra faptului că viziunea sa asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să producă aspectele de conținut ale unei prezentări publice;
- O2 – să organizeze aspectele logistice ale unui eveniment de prezentare;
- O3 – să prezinte o comunicare/un produs la o anumită temă;
- O4 – să colaboreze cu alți colegi/colage, pentru organizarea unui eveniment de grup.

Strategii didactice

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, individuală, în grup, în perechi.

Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, prezentarea în public, discuția reflexivă.

Resurse: tablă, foi A4, foi A3, carioci, laptop, echipament pentru prezentare, Anexa 1.

Caseta cu informații:

După ce elevii/elevele au finalizat pregătirea acțiunii, urmează realizarea unei prezentări publice. La acest eveniment pot fi invitați părinții elevilor/elevelor, cadre didactice și elevi/eleve din alte clase, reprezentanți ai APL etc. Acest pas se realizează pe parcursul a două lecții. La prima lecție,

se planifică organizarea prezentării și se realizează o repetiție a acesteia, iar la a doua lecție are loc prezentarea propriu-zisă. Ca și la celelalte etape ale învățării bazate pe proiect, rolul cadrului didactic este minim, elevii/elevele fiind cei/cele care decid cum se organizează, cum se pregătesc. În acest proces, este important ca elevii/elevele să fie încurajați/încurajate de către cadrul didactic, să fie ajutați/ajutate să-și dezvolte încrederea în sine și să li se ofere sfaturi doar atunci când au nevoie, fără a li se impune punctul de vedere al cadrului didactic. De exemplu, în cazul în care un produs din acțiune este o petiție, cadrul didactic încurajează elevii/elevele să transmită autorităților. În cazul în care elevii/elevele au scris un articol, ei/ele sunt încurajați/încurajate să se adreseze unei redacții, pentru a-l publica.

În cazul în care va fi nevoie de mai mult timp pentru prezentări, cadrul didactic ar putea să rezerve mai multe lecții pentru aceasta.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Demersul didactic

Lecția 10.

1. Cadrul didactic discută cu elevii/elevele despre modul în care va fi realizată prezentarea. Se asigură că fiecare elev/ă are un rol în organizarea prezentării, conform sugestiilor din Anexa 1. Distribuirea responsabilităților se realizează în mod democratic. Este important ca fiecare elev/ă să se simtă confortabil/ă cu rolul care i-a revenit și să înțeleagă responsabilitatea pe care o are, pentru succesul întregii prezentări (15 min.).
2. Finalizarea conținutului prezentării. Se realizează o repetiție generală în fața clasei, pentru ca toată lumea să fie pregătită. Fiecare elev/ă știe când îi vine rândul să prezinte și ce are de spus. Prezentarea se va centra pe tema cercetată, acțiunea de sensibilizare realizată, precum și pe modul în care au lucrat elevii/elevele. Cadrul didactic le explică elevilor/elevelor că este important ca prezentarea să fie coerentă, clară și interesantă (20 min.).
3. Cadrul didactic se asigură că toată lumea știe exact ce are de făcut până la prezentare și în timpul acesteia (10 min.).

Lecția 11.

1. Desfășurarea prezentării. În acest moment, rolul cadrului didactic este minim. Elevii/elevele sunt cei/cele care se ocupă de buna desfășurare a evenimentului atât „în fața scenei”, cât și „în spatele scenei”. Prezentarea se realizează conform instrucțiunilor din Anexa 1. și conform repetiției realizate la lecția precedentă (35 min.).

2. Cadrul didactic le transmite elevilor/elevelor un mesaj de încurajare înainte de începerea evenimentului și un mesaj de felicitare după încheierea lui, în public sau în privat (2 min.).

3. După prezentare, cadrul didactic moderează o discuție cu elevii/elevele despre cum s-au simțit, ce a fost util, ce ar modifica data viitoare etc. (8 min.).

Anexa 1. Organizarea prezentării

Fiecare elev/ă din clasă va avea un rol în organizarea prezentării. Identificați ce elemente sunt necesare pentru o bună organizare, planificați când să se desfășoare acestea și stabiliți care elevi/eleve vor fi responsabili/responsabile de fiecare aspect. De exemplu:

1. stabilirea datei, orei și locului (poate fi sala de clasă, sala de festivități sau sala de sport a școlii, o altă sală disponibilă). Poate fi necesară obținerea aprobării pentru utilizarea sălii;
2. alcătuirea listei de invitați;
3. formularea invitației;
4. transmiterea invitațiilor și confirmarea participării;
5. pregătirea locației (locul unde vor sta invitații, instalarea și testarea echipamentului de proiecție, dacă prezentarea este electronică etc.);
6. așteptarea invitaților la intrare și conducerea lor în sală;
7. salutul de bun-venit, adresat participanților;
8. moderarea discuției ce urmează după prezentare;
9. realizarea de fotografii.

Unul sau mai mulți/multe elevi/eleve pot primi sarcina de lucru de a nota ideile importante și de a scrie apoi un articol despre eveniment pentru blogul clasei sau pentru revista școlii. Dacă toți participanții sunt de acord, puteți realiza și o înregistrare audio sau video a prezentării.

Desfășurarea prezentării

1. Deschiderea evenimentului

Salutul de bun-venit și prezentarea invitaților.

Precizarea etapelor și a duratei prevăzute – explicați pe scurt că evenimentul va consta în prezentarea produsului/produselor clasei, iar după finalizarea prezentării invitații vor avea ocazia să adreseze întrebări.

2. Prezentarea

Persoanele desemnate din clasă prezintă acțiunea realizată, precum și modul în care a lucrat clasa.

3. Discuții cu invitații

Moderatorul invită participanții să reacționeze la conținutul prezentării:

- a. să ceară clarificări;
- b. să solicite exemple;
- c. să-și exprime punctele de vedere.

4. Încheierea evenimentului

Elevii/elevele mulțumesc tuturor pentru participare.

Lecția 12. Lecție de reflecție asupra experienței de învățare

Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți.
	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.

Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate recunoaște diferitele moduri de vorbire folosite în cel puțin o altă cultură sau într-un alt grup social.
Abilități de cooperare	Poate lucra în mod constructiv cu alte persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să reflecteze în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale;

O2 – să analizeze propriile cunoștințe, abilități, atitudini;

O3 – să ofere și să primească feedback constructiv.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: în perechi, frontală.

Metode și procedee didactice: discuția ghidată.

Resurse: Anexa 1., laptop.

Caseta cu informații:

Lecția de reflecție este un proces de reflectare asupra experienței de învățare în bază de proiect și are în vedere conștientizarea competențelor dobândite de către elevi/eleve.

Această lecție este structurată în trei pași:

- rememorarea procesului;
- completarea fișei de reflecție;
- prezentare și concluzii.

Pentru primul pas, *rememorarea procesului de învățare*, sunt propuse două variante; cadrul didactic decide care variantă este mai potrivită pentru grupul de elevi/eleve sau poate combina ambele variante.

Etapa de completare a fișei de reflecții și concluzii asupra procesului de învățare poate fi organizată în perechi, în grupuri mici sau în grupul mare. Cadrul didactic decide în funcție de nevoile și contextul clasei.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Demersul didactic

1. Rememorarea procesului (20 min.)

Varianta 1. (15 min.):

1. Cadrul didactic implică elevii/elevele într-un proces de reflecție, organizat în două etape. În prima etapă, cadrul didactic invită clasa de elevi/eleve să-și reamintească pașii parcurși și să discute despre elemente concrete, de exemplu, în baza următoarelor întrebări:
 - Cum ați identificat tema pe care să o abordați?
 - Ce surse de informații ați consultat?
 - Cum ați selectat acțiunea pe care să o realizați în legătură cu tema aleasă?
 - Cum ați colaborat cu colegii în realizarea acțiunii?
 - Cum ați pregătit și organizat prezentarea publică?
2. În continuare, cadrul didactic le oferă elevilor/elevelor posibilitatea de a reflecta la emoțiile și părerile lor referitoare la:

Proces – Cum v-ați simțit pe parcursul procesului?

- Ce v-a surprins?
- Ce a fost neclar?
- Ce v-a plăcut să faceți?
- Ce nu v-a plăcut să faceți?
- Ce ați vrea să faceți diferit într-un proiect asemănător?

Rezultate – Ce părere aveți despre rezultatele obținute?

- Despre acțiunea realizată?
- Despre prezentarea acțiunii voastre?

Varianta 2. (15 min.)

1. Cadrul didactic invită elevii/elevele să vizioneze filmul *Soar* (<https://youtu.be/eDkpVwrhYfo>), pentru ca mai apoi să realizeze o discuție în baza următoarelor întrebări (10 min.):
 - Ce v-a plăcut în acest proces de învățare?
 - Ce parte a procesului de învățare a fost cel mai greu de realizat?
 - Ce a fost mai distractiv/ușor/interesant în acest proces de învățare?
 - Ce s-a întâmplat în timpul celor 10 lecții? Ce ați observat?
 - Ce pași ați parcurs ?

Pașii nominalizați se scriu pe tablă sau pe un flipchart. Invitați elevii/elevele să așeze pașii în ordine logică.

2. Cadrul didactic le solicită elevilor/elevelor să realizeze un proces de reflecție, axat pe emoțiile și părerile lor referitoare la proces, pașii parcurși, rezultate.

- Ce s-a întâmplat în această unitate? Ce pași ați parcurs ?
- Ce v-a plăcut în acest proces de învățare?
- Ce parte a procesului de învățare a fost cel mai greu de realizat?
- Ce a fost mai distractiv/ușor/interesant în acest proces de învățare?
- Ce competențe v-ați format/dezvoltat prin participarea la acest proces?

2. Completarea fișei de reflecție (15 min.)

În continuare, cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să lucreze în perechi, pentru a reflecta asupra competențelor dezvoltate. În fiecare pereche, elevii/elevele se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de conținut, comportamente corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegerea critică. Elevii/elevele trebuie să identifice exemple de comportamente concrete. Este important să se precizeze, pentru elevi/eleve, că nu trebuie să insiste să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul sau colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

(15 min.).

3. Prezentare și concluzii (15 min.)

Elevii/elevele prezintă, în fața întregii clase, unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptori de competență. Cadrul didactic se asigură că descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică sunt acoperiți cât mai echilibrat.

Anexa 1.

Notă: Lista de descriptori folosită în activitatea de reflecție în perechi este lista cu toți descriptorii menționați în cadrul acestei unități și care sunt preluați din metodologia de evaluare.

Descriptori de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul	
	Exemple personale	Exemple oferite de coleg

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE IV. PLURALISMUL DE OPINII

Lecția 1. Cum pot oamenii să trăiască împreună în pace?

Lecțiile 2-3. De ce sunt sau nu sunt oamenii de acord unii cu alții?

Lecția 4. Diversitatea opiniilor și a argumentelor. Cum mă influențează?

Lecția 5. Dreptul la libertatea de exprimare

Lecția 6. Lecția de reflecție pentru unitate

Lecția 7. Lecția de reflecție finală

Această unitate este centrată pe conceptele „diversitate”, „pluralism” și „democrație”. Prin explorarea lor, elevii/elevele își vor dezvolta competențele pentru cultură democratică, de care au nevoie pentru a face parte dintr-o societate pluralistă.

Pluralismul este o calitate de bază a societăților contemporane, în care este acceptată o gamă largă (dar nu atotcuprinzătoare) de convingeri. Cetățenii au dreptul la libertatea de conștiință, de religie și de exprimare. Constituie o excepție faptul că părerile care amenință libertatea de credință a altor persoane sunt împotriva legii și nu sunt tolerate. De exemplu, un stat în care numai o singură religie este permisă sau în care nu este tolerată nicio religie nu poate fi numit pluralist.

Indivizii decid singuri la ce valori aderă și cum doresc să-și trăiască viața. Societățile pluraliste reprezintă, prin urmare, o provocare în care indivizii se bucură într-o măsură mai mare de libertate personală, dar în care, pe de altă parte, trebuie să muncească mai mult, pentru a negocia acordul și compromisul, fără de care nicio comunitate nu poate supraviețui.

Lecția 1. Cum pot oamenii să trăiască împreună în pace?

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	

Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Atitudini	
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Toleranța ambiguității	Când are de făcut o alegere legată de cum să răspundă la o anumită situație, poate trece de la o perspectivă culturală la alta.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în mod diferit la aceeași situație.
Empatie	Exprimă ideea că, atunci când se gândește la persoanele din alte țări, împărtășește bucuriile și tristețile acestora.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.

Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuiind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de rezolvare a conflictelor	Poate încuraja părțile implicate în conflicte să se asculte activ una pe cealaltă și să-și împărtășească problemele și grijiile.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate explica de ce persoanele aparținând altor culturi pot urma norme de comunicare verbală și nonverbală diferite, care au sens din propria lor perspectivă.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să analizeze lucruri, fapte care apar atunci când comunități cu diferite valori și credințe încearcă să conviețuiască împreună în pace;

O2 – să discute despre rolul educației în dezvoltarea înțelegerii dintre oamenii de culturi diferite.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mari, în grupuri mici.

Metode și procedee didactice: studiul de caz, discuția ghidată.

Resurse: Fișa 1. *Școala de la marginea pădurii*, tablă, hârtie A4, hârtie A3, carioci, laptop.

Sursa: adaptare în baza

https://www.living-democracy.com/pdf/ro/V3/V03_P01_U03.pdf?fbclid=IwAR1EKYYpzWtSWQxq9Q3UPaHaz1rGAyYHAVOjhsLiDCke3ogGySI4WNyKqE0

Caseta cu informații:

La această lecție, dar și la următoarele, elevii/elevetele sunt încurajați/încurajate să exerseze discuția democratică, pentru a învăța cum să facă față acesteia. Ei/ele sunt încurajați/încurajate să-și exprime propriile opinii la un subiect și să ofere argumente/dovezi pentru aceste opinii. Ascultând și răspunzând la întrebările altor elevi/eleve în legătură cu aceeași problemă, elevii/elevetele își dezvoltă nu doar aptitudini analitice, ci și atitudinile de bază referitoare la prețuirea diversității. Totodată, își dezvoltă capacitatea de a discuta subiecte controversate și de a înțelege diferența dintre un compromis echitabil și unul nedrept.

Prin discuția democratică, elevii/elevetele învață, de asemenea, că dezbaterile deschise și corecte cer să fie respectate anumite proceduri de bază, inclusiv:

- toți participanții contribuie în acest proces;
- toate opiniile sunt ascultate cu respect;
- participanții atacă argumentele, nu oamenii;
- afirmațiile nu instigă la ură și nu lezează demnitatea umană;
- participanții acceptă posibilitatea că propriile lor opinii ar putea fi modificate.

Cadrul didactic încurajează discuțiile în contradictoriu, în timpul cărora participanții argumentează de pe poziții deschise, obiectivul fiind nu de a „câștiga argumentul”, ci de a „înțelege în profunzime problema”.

Cadrul didactic susține opiniile elevilor/elevetele, în loc să îi/le domine. Cercetările demonstrează că elevii/elevetele vorbesc mai mult în clasă doar atunci când cadrul didactic vorbește mai puțin.

Discuțiile vor avea ca punct de pornire studiul de caz *Școala de la marginea pădurii*, despre o comunitate în care trăiesc grupuri diferite, cu valori diferite. Elevii/elevetele discută aspectele care rezultă din studiul de caz, cu referire la diversitate, și încearcă să identifice căi pentru conviețuirea în pace.

Discuțiile cu elevii/elevetele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Demersul didactic

1. Li se propune elevilor/elevetele, în grupuri, să citească studiul de caz din Anexa 1. *Școala de la marginea pădurii* (5 min.).

2. Cadrul didactic încurajează elevii/elevele să adreseze întrebări de clarificare, pentru a elucida faptele. De asemenea, precizează cine și ce a înțeles și oferă spațiu elevilor/elevelor să-și exprime emoțiile, percepțiile, viziunile. Pot fi adresate următoarele întrebări (10 min.):
- Cum vă simțiți?
 - Ce emoții v-a provocat lectura?
 - Cine și ce a înțeles?
3. Elevii/elevele își amintesc modelul de analiză DAE (Describe, Analizează, Evaluează) și reflectează din perspectiva tuturor părților implicate, ca să înțeleagă nevoile, percepțiile, sentimentele fiecărei părți (15 min.):

Părți implicate	Describe	Analizează	Evaluează
Elevi/eleve			
Părinți			
Preot			
Cadrul didactic			
Întreaga comunitate			
Altcineva			

4. Ulterior, cadrul didactic ajută elevii/elevele să facă legătură între problemele din poveste și propria lor comunitate. Elevii/elevele vor răspunde la mai multe întrebări, de genul celor care urmează (15 min.):
- Gândiți-vă la comunitatea în care locuiți. Cunoașteți situații similare cu cea din poveste? (Încurajați elevii/elevele să reflecteze la situații din viața lor, să stabilească puncte de tangență dintre situațiile din viața lor și situațiile din viața oamenilor prezentați în poveste, să spună cum s-au simțit în legătură cu acele situații.)
 - Este oare posibil ca o persoană să influențeze societatea de una singură? Gândiți-vă la exemple.
 - Ce poate contribui la susținerea păcii?
 - Ce probleme/situații apar într-o instituție/comunitate cu oameni cu valori diferite?
 - Cum pot fi acestea rezolvate?

Extindere:

Varianta 1.

Cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să reflecteze la o convingere și să se gândească la sursă – cine/ce le-a influențat această convingere.

Varianta 2.

Analizați experiențele/discuțiile cu semenii și prezentați cele mai puternice convingeri și sursa/sursele acestora.

Anexa 1. Școala de la marginea pădurii

În niște păduri bogate, aflate pe versantul unui lanț muntos, locuia o comunitate de oameni credincioși, care își creșteau copiii doar pentru a-i venera pe zeii poporului lor. În religia lor, se considera că nu există diferențe între bărbați și femei. Între munți, în cel mai îndepărtat capăt al ținutului, se afla o câmpie foarte întinsă. Pe această câmpie locuia o altă comunitate. Oamenii de aici nu aveau nicio religie, însă munceau din greu unii pentru alții. Erau luptători curajoși, bărbații erau conducători. Femeile erau respectate, însă nu li se permitea să devină lideri. Locuitorii pădurii nu aveau nimic în comun cu oamenii de la câmpie. Se urau reciproc și se temeau unii de ceilalți. Uneori aveau loc războaie între ei.

Într-o zi, o tânără a ajuns la marginea pădurii. A anunțat că vrea să construiască o școală, astfel încât copiii ambelor comunități să poată fi educați împreună, iar în final să se instaureze pacea între cele două popoare. Nu peste mult timp, a fost construită o clădire simplă din lemn și a sosit ziua în care profesorul a deschis școala pentru prima dată. Câțiva copii din ambele comunități au venit să vadă cum ar fi să frecventeze o astfel de școală. Părinții și liderii celor două comunități erau neliniștiți. La început, au apărut probleme între copii – își adresau unii altora injurii și deseori se certau, însă și-au dat seama cât este de important să meargă la școală și, încetul cu încetul, lucrurile au început să se liniștească. Profesoara era severă, dar corectă și îi trata pe toți copiii în mod egal. Spunea că respectă ambele stiluri de viață, iar copiii au fost învățați la școală despre modurile lor diferite de viață. Din ce în ce mai mulți copii au început să frecventeze școala de la marginea pădurii. Totuși, în curând a devenit clar că la școală mergeau mai mulți copii de la câmpie. Copiii din pădure reprezentau doar un sfert din numărul total al elevilor/elevelor. Profesoara a discutat cu părinții copiilor din ambele părți, pentru a-i încuraja și liniști, însă într-o dimineață cineva a dat foc la școală, iar aceasta a ars din temelii.

(Pe baza unei povești de Ted Huddleston de la Citizenship Foundation)

Lecțiile 2-3. De ce sunt/nu sunt oamenii de acord?

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificități culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Exprimă curiozitate față de alte credințe, interpretări, orientări și apartenențe culturale.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități	
Abilități de învățare autonomă	Poate alege materiale, resurse și activități de învățare în mod independent.

Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.
Flexibilitate și adaptabilitate	Dă dovadă de faptul că are abilitatea de a depăși temerile, grijile și nesiguranța, legate de întâlnirea și interacțiunea cu alte persoane, care au o apartenență culturală diferită de a sa.
Abilități de cooperare	Poate lucra în mod constructiv cu alte persoane.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să analizeze motivele pentru care oamenii au opinii diferite;
- O2 – să-și dezvolte capacitatea de a discuta aspecte contradictorii/contestabile;
- O3 – să exploreze valorile care sunt necesare pentru a susține societățile democratice.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici, în grup mare.

Metode și procedee didactice: discuția dirijată, reflecția individuală.

Resurse: Anexa 1. *Sunteți de acord sau nu?*, tablă, hârtie A1, carioci.

Caseta cu informații:

Pluralismul se dezvoltă într-o societate liberă și deschisă. Cu toate acestea, nici o societate nu poate funcționa fără un minim acord între membrii săi. Natura provocărilor care rezultă din diversitatea socială, politică, religioasă etc. este complexă. O mare parte a prejudecăților rezultă din lipsa conștientizării și înțelegerii. Or, extremismul se poate reduce prin intermediul cunoașterii și dezvoltării empatiei.

La a doua lecție, elevii/elevele vor exersa ascultarea opiniilor colegilor/colegerelor și exprimarea propriei opinii, în baza unor subiecte controversate. Prin această discuție, se vor stabili factorii care le influențează ideile, valorile, convingerile, opiniile.

La a treia lecție, elevii/elevele vor discuta despre originea anumitor factori și măsura în care aceștia le influențează ideile, valorile, convingerile, opiniile, precum și despre impactul acestora asupra propriilor viziuni asupra lumii. Totodată, elevii/elevele vor fi ajutați/ajutate să conștientizeze importanța autorefecției pentru a identifica convingerile personale. La această lecție, este important să se aducă în discuție cadrul de referință al drepturilor omului și elevii/elevele să fie ajutați să facă diferență între ceea ce este stipulat ca drept al omului și ceea ce se întâmplă în societatea noastră. De exemplu, în legătură cu unele dintre afirmații, elevii/elevele pot ajunge să discute despre egalitatea dintre femei și bărbați. Conform principiilor drepturilor omului, există egalitate între femei și bărbați. În realitate, deși legislația prevede acest lucru, există încă multe situații în care femeile nu au acces la anumite joburi, sunt discriminate, se află în situații de violență domestică etc. Astfel, se poate spune că egalitatea între femei și bărbați este un deziderat care încă nu se regăsește în totalitate în societatea noastră. La fel se întâmplă și în cazul altor drepturi și elevii/elevele pot înțelege mai bine diferite perspective, dacă înțeleg diferența dintre principii și modul în care acestea sunt puse (sau nu) în practică.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Demersul didactic**Lecția 2.**

1. Cadrul didactic plasează în fiecare colț al clasei câte una din următoarele etichete:
 - sunt întru totul de acord;
 - sunt de acord;
 - nu sunt de acord;
 - nu sunt deloc de acord.

Cadrul didactic le spune elevilor/elevelor că va citi câteva afirmații din Anexa 1. *Sunteți de acord sau nu?*, iar ei/ele se vor deplasa prin clasă în funcție de cum apreciază afirmațiile. Pot fi propuse și alte afirmații, în funcție de nevoile clasei sau de conceptele abordate anterior. Cadrul didactic citește cu voce tare fiecare afirmație și le solicită elevilor/elevelor să se deplaseze în colțul corespunzător, în funcție de părerile lor. Dacă nu se pot decide, rămân pe loc.

Când elevii/elevele și-au ocupat pozițiile, cadrul didactic solicită câte unei persoane din fiecare colț să spună de ce a ales poziția respectivă. Elevii/elevele își pot modifica opțiunea, deplasându-se în colțul respectiv. Exercițiul se poate repeta de câteva ori (25 min.).

2. Cadrul didactic inițiază o discuție ghidată în baza următoarelor întrebări (15 min.):
 - a. Cum v-ați simțit pe parcursul acestei activități?
 - b. Cum a fost să ocupați o anumită poziție?
 - c. Ați fost surprinși/surprinse de diversitatea de opinii din grup?
 - d. Cine/ce influențează ideile, valorile, convingerile, opiniile noastre?
 - e. Ce ne poate face să ne modificăm opiniile?
 - f. Este ușor sau dificil să ne modificăm opiniile? De ce?

Extindere:

Cadrul didactic invită elevii/elevele să se gândească la factorii care le influențează ideile, valorile, convingerile, opiniile și să discute cu părinții sau cu alte persoane despre aceștia, iar în baza discuțiilor să facă o listă cu persoanele, cărțile, emisiunile etc. care le-au influențat opiniile de-a lungul vieții lor, până în prezent.

Lecția 3.

1. Cadrul didactic invită elevii/elevele să discute în perechi în ce măsură sunt influențate ideile, valorile, convingerile lor de anumiți factori/elemente (de exemplu, părinți, prieteni, religie, tradiții, mass-media, profesori, propria lor personalitate etc.) (10 min.).

2. La următoarea etapă, cadrul didactic invită câte două perechi să se unească și să organizeze factorii/elementele care le influențează ideile, valorile, convingerile, opiniile în ordinea importanței lor pentru ei, apoi compară diferențele. De asemenea, elevii/elevele se vor gândi și vor stabili:

- în ce măsură pot aceste persoane, cărți etc. să îi facă să se răzgândească;
- ce alți factori ar putea să influențeze opiniile lor în viitor (10 min.).

3. În grupul mare, câteva persoane sunt invitate să prezinte listele lor (10 min.).

4. Cadrul didactic inițiază o discuție în baza următoarelor întrebări (15 min.):

- Cum a fost pentru voi să vă gândiți acasă la factorii care vă influențează opiniile? Dar acum, în grupuri?
- Au existat asemănări/diferențe între listele voastre?

- Cât de conștienți ați fost, până în prezent, de acești factori?
- Considerați că există factori pozitivi și factori negativi, care vă influențează convingerile? De ce?
- Dacă există factori negativi, ce urmări pot apărea, dacă ne lăsăm influențați de aceștia?
- Există factori care v-ați dori să facă parte din viața voastră și să vă modeleze înțelegerea lumii? Dacă da, care sunt aceștia?
- Ce putem face, pentru a avea acces la opinii cât mai diverse? Cum anume selectăm, dintr-o diversitate de opinii, pe cele pe care dorim să ni le însușim?

Anexa 1. Sunteți de acord sau nu?

- Este greșit să consumăm carne.
- Un/o elev/ă seropozitiv/ă nu ar trebui să fie în aceeași clasă cu copii neinfecțați cu HIV.
- Pacifiștii nu ar trebui să fie obligați să se alăture forțelor armate.
- Locul unei femei este la bucătărie.
- Copiilor sub 14 ani nu ar trebui să li se permită să muncească.
- Migranții ar trebui să plătească impozite mai mari.
- Libertatea de exprimare nu este bună.

Lecția 4. Diversitatea opiniilor și a argumentelor. Cum mă influențează?

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Exprimă părerea că deciziile publice trebuie întotdeauna luate și aplicate în conformitate cu legile și regulamentele.
Atitudini	
Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să contribuie la îmbunătățirea situației altor persoane din comunitate.
Responsabilitate	Își asumă răspundere pentru propriul comportament.
Autoeficacitate	Dă dovadă de încredere că știe cum să gestioneze situații neprevăzute, datorită ingeniozității sale.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Poate analiza diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.
Abilități de ascultare și observare	Observă cum persoanele din alte culturi reacționează în mod diferit la aceeași situație.
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate recunoaște diferitele moduri de vorbire folosite în cel puțin o altă cultură sau într-un alt grup social.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care comunicarea interculturală poate influența relațiile dintre oameni aparținând unor culturi diferite.
Cunoștințe și înțelegere critică	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile

privind lumea

interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să analizeze critic pluralismul de opinii, reflectat în produsele media;

O2 – să conștientizeze importanța produselor media în formarea opiniilor personale cu referire la diversitatea într-o societate democratică;

O3 – să reflecteze în mod critic asupra modului în care produsele media le pot influența comportamentul;

O4 – să exploreze resursele personale și ale grupului în reflecția critică asupra produselor media.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grupuri mici, în perechi.

Metode și procedee didactice: discuția dirijată, reflecția individuală/în grup.

Resurse: Anexa 1., Anexa 2., laptop.

Caseta cu informații:

Noțiunea de „pluralism” presupune și libertatea mass-mediei. Fără libertatea și pluralismul mijloacelor de informare în masă, pentru cetățeni, ar fi o adevărată provocare să analizeze critic situația politică, economică, socială sau să obțină informațiile necesare, pentru a lua decizii corecte etc.

În cadrul acestei lecții, elevii/elevele analizează secvențe video, pentru a stabili dacă acestea includ diverse opinii și cum ne influențează opinia despre fenomene, persoane, grupuri, culturi etc.

De asemenea, elevii/elevele sunt încurajați/încurajate să reflecteze la situații în care dreptul la libera exprimare poate fi limitat în mod justificat, adică să reflecteze la situațiile în care opiniile/părerile exprimate/răspândite amenință exercitarea drepturilor fundamentale ale altor persoane sau încalcă demnitatea umană.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Demersul didactic

1. În prealabil, cadrul didactic selectează unul sau două produse media – fie din cele propuse de autori (Anexa 1.), fie altele. Ulterior, elevii/elevele primesc, individual, *Fișa de reflecție asupra produsului media* (Anexa 2.) și li se propune să vizioneze un produs media din Anexa 1. și să completeze fișa de reflecție (10 min.).
2. În grupuri mici, elevii/elevele prezintă reflecțiile asupra produsului media și completează o fișă de reflecție comună a grupului (10 min.).
3. Grupurile fac o scurtă prezentare a fișei de reflecție în grupul mare (10 min.).
4. Elevii/elevele sunt antrenați/antrenate într-o discuție despre proces, pornind de la următoarele întrebări (15 min.):
 - Cu ce ați rezonat în acest proces?
 - În ce mod produsele media pot influența opinia, convingerile voastre despre diversitatea culturală, despre oameni, grupuri de oameni?
 - Credeți că toate opiniile ar trebui respectate? De ce?
 - În ce situații libertatea de exprimare poate fi limitată?
 - Ce întreprindeți în situația în care sesizați o tendință de manipulare?

Anexa 1. Linkuri cu produse media

<https://www.facebook.com/unfpaMoldova/videos/1050774895414554>

<https://www.facebook.com/unfpaMoldova/videos/1191395917967173>

<https://youtu.be/2rhj1uwnFD8>

Anexa 2. Fișa de reflecție asupra produsului media

Ce emoții/sentimente ai trăit cât ai privit secvența?	
Ce opinii „pro” sunt reflectate în acest produs?	
Ce opinii „contra” sunt reflectate în acest produs media?	
Ce alte aspecte relevante ai identificat?	

Lecția 5. Dreptul la libertatea de exprimare

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Valorizarea diversității culturale	Susține că dialogul intercultural trebuie folosit pentru a ne ajuta să ne recunoaștem diferitele identități și apartenențe culturale.
Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Respect	Exprimă atitudine de respect față de credințele, practicile și stilurile de viață adoptate de alte persoane, atâta timp cât acestea nu încalcă drepturile omului.
Autoeficacitate	Exprimă încredere în propria abilitate de a înțelege diferite lucruri.
Abilități	
Abilități analitice și de gândire critică	Folosește dovezi convingătoare, pentru a emite judecăți.
Abilități de ascultare și observare	Îi ascultă pe ceilalți în mod activ.

Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.
Flexibilitate și adaptabilitate	Când vorbește cu persoane cu o apartenență culturală diferită, își ajustează tipul de gesturi pe care le folosește cu acestea în mod corespunzător.
Cunoștințe și gândire critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate descrie modalitățile în care gândurile și emoțiile sale îi influențează comportamentul.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să înțeleagă că libertatea de exprimare este un drept al omului;

O2 – să exprime ideea că libertatea de exprimare nu este un drept absolut, ci poate fi limitat;

O3 – să ofere exemple de situații în care libertatea de exprimare ar putea fi limitată.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, în grupuri mici, în grup mare.

Metode și procedee didactice: discuția dirijată, învățarea bazată pe sarcini de lucru.

Resurse: tablă, markere, eventual, fișă cu Art. 19 din DUDO.

Caseta cu informații:

Este important ca elevii/elevele să conștientizeze faptul că libertatea de exprimare nu e doar ceva „cool”, în vogă, ci este un drept al omului, care trebuie respectat. Este datoria statului să promoveze și să asigure respectarea drepturilor omului, iar cetățenii trebuie să fie vigilenți și să

acționeze atunci când statul încearcă să limiteze anumite drepturi. Uneori, statul poate încerca să controleze mass-media, ca urmare, acestea să nu prezinte aspecte negative despre partidul politic aflat la guvernare. Limitarea dreptului la libertatea de exprimare este un semnal important că o democrație se află în declin. În același timp, este important ca elevii/elevele să înțeleagă că dreptul la libertatea de exprimare nu înseamnă că oricine poate spune orice. Există limitări legale cu privire la libertatea de exprimare, însă dincolo de acestea, cetățenii au responsabilitatea de a nu promova informații false, de a nu instiga la ură sau la violență.

La această lecție, elevii/elevele sunt implicați într-un proces în care își consolidează înțelegerea că libertatea de exprimare este un drept al omului, care însă nu este absolut – poate fi limitat în anumite condiții. Lecția nu se centrează pe aspectele legale, ci pe modul în care poate fi sensibilizată populația cu privire la acest drept și la limitele sale. Acest exercițiu îi va ajuta pe elevi/eleve să renunțe la concepția conform căreia unii oameni sunt buni și alții răi și să conștientizeze faptul că orice om poate fi educat.

Demersul didactic

1. Cadrul didactic întreabă elevii/elevele:

- dacă cineva își mai amintește ce este Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- ce sunt drepturile omului (elevii/elevele nu trebuie să dea o definiție exactă, ci doar să spună ce își mai amintesc/cred, iar cadrul didactic poate sublinia, la final, că este vorba despre un set de standarde minime care permit oamenilor să trăiască în demnitate);
- câte articole are Declarația Universală a Drepturilor Omului (5 min.)?

2. Cadrul didactic scrie pe tablă sau distribuie elevilor/elevilor fișe cu Articolul 19. Din Declarația Universală a Drepturilor Omului:

„Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat”.

3. Elevii/elevele discută în perechi despre acest articol, răspunzând la următoarele întrebări:

- a. De ce credeți că este importantă libertatea de exprimare?
- b. Credeți că libertatea de exprimare înseamnă că oricine poate spune orice?
- c. Credeți că există sau ar trebui să existe limitări ale libertății de exprimare? De ce?

Cadrul didactic invită câteva perechi de elevi/eleve să împărtășească cu restul clasei reflecțiile lor. După ce prima pereche prezintă ce a discutat, alte perechi sunt invitate să intervină, completând, sau să exprime păreri diferite, dacă este cazul.

Pe măsură ce perechile argumentează opinia lor cu privire la limitările libertății de exprimare, cadrul didactic sau un/o elev/ă voluntar/ă notează pe tablă motivele pentru care clasa consideră că ar trebui limitată libertatea de exprimare și motivele pentru care consideră că nu ar trebui limitată (dacă este cazul) (20 min.).

4. Cadrul didactic explică faptul că limitarea libertății de exprimare prin legislație este doar o formă de asigurare că alte drepturi ale omului nu sunt încălcate, însă mai important este ca oamenii să fie educați cu privire la acest lucru. Elevii/elevele primesc sarcina de lucru de a se gândi la modalități prin care oamenii pot fi educați cu privire la libertatea de exprimare, astfel încât, atunci când își folosesc acest drept, să nu încalce drepturile altor oameni. De exemplu, dacă cineva a argumentat că ar trebui să existe limitări cu privire la libertatea de exprimare, deoarece anumite persoane pot fi denigrate sau pot fi victime ale violenței, clasa de elevi/eleve va discuta despre cum cei care exprimă opinii rasiste, instigă la ură etc. pot să înțeleagă că atacă demnitatea umană prin ceea ce fac. Elevii/elevele se pot gândi la campanii de conștientizare online, afișe în școală/în comunitate, flashmoburi etc.

Se lucrează în grupuri de câte patru-cinci persoane, apoi fiecare grup prezintă ideile în fața întregii clase. Cadrul didactic sau un/o elev/ă voluntar/ă notează ideile pe tablă (20 min.).

Extindere:

Cadrul didactic încurajează elevii/elevele să pună în aplicare unele din ideile discutate, pentru a educa publicul larg cu privire la libertatea de exprimare și la limitele acesteia.

Lecția 6. Lecția de reflecție la Unitatea de învățare

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea diversității culturale	Susține că trebuie să încercăm să învățăm unii de la alții, pentru a avea o înțelegere mai profundă a propriilor specificații culturale și a specificităților culturale ale celorlalți.

Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept	Susține că democrația trebuie întotdeauna protejată și respectată, ca fundament esențial al acțiunilor realizate împreună cu ceilalți membri ai societății.
Atitudini	
Deschidere pentru diferențele culturale și pentru alte convingeri, practici și viziuni asupra lumii	Caută să aibă contact cu alte persoane, pentru a învăța despre cultura lor.
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.
Responsabilitate	Respectă termenele.
Abilități	
Toleranța ambiguității	Caută discuții cu persoane ale căror idei și valori sunt diferite de ale sale.
Abilități de învățare autonomă	Poate folosi tehnologii ale informației în mod eficace, pentru a accesa, cerceta, organiza și integra informațiile.
Empatie	Când vorbește cu cineva, încearcă să înțeleagă ce simte.

Flexibilitate și adaptabilitate	Când vorbește cu persoane cu o apartenență culturală diferită, își ajustează tipul de gesturi pe care le folosește cu acestea în mod corespunzător.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

- O1 – să analizeze critic propriile acțiuni, abilități, atitudini;
- O2 – să ofere și să primească feedback constructiv de la colegi/colege;
- O3 – să exploreze resursele personale și ale grupului în reflecția critică.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: individuală, în perechi, în grupuri mari, frontală.

Metode și procedee didactice: organizatorul grafic, discuția reflexivă.

Resurse: foi A3, markere, gadgeturi.

Caseta cu informații:

Scopul acestei lecții este de a ajuta elevii/elevele să conștientizeze competențele dobândite pe parcursul unității de învățare și, dincolo de aceasta, să discute/adapteze instrumentul de reflecție finală.

În prima parte a lecției, elevii/elevele reflectează în perechi, adună și împărtășesc cu colegii dovezi ale experienței lor de învățare, acumulate pe parcursul unității de învățare. Cadrul didactic nu insistă ca elevii/elevele să parcurgă toți descriptorii, ci să marcheze doar acolo unde este cazul și să discute cu colegul/colega din pereche despre situații concrete în care au manifestat comportamentele respective. Se va pune accentul pe evidențierea situațiilor în care a

fost manifestat comportamentul, nu pe cele în care acesta a lipsit și nu pe compararea elevilor/elevelor în cadrul perechilor.

Totodată, cadrul didactic se asigură că fiecare elev/ă prezintă un exemplu de comportament corespunzător unui descriptor, dar și că sunt acoperiți cât mai echilibrat descriptorii din categoriile valori, atitudini, abilități și cunoștințe și înțelegere critică.

În a doua parte a lecției, elevii/elevele discută și adaptează, dacă este necesar, instrumentul de reflecție finală asupra procesului realizat pe durata anului școlar. Instrumentul de reflecție finală poate fi aplicat atât în format offline, cât și online, utilizând diverse platforme online (google forms, quizizz.com, liveworksheets.com etc.).

Atât în prima etapă, cât și în cea de a doua etapă a lecției se va folosi lista de descriptorii menționați în metodologie pentru clasa a VIII-a.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate atât offline, cât și online, pe una din platformele audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber, Google Meet etc., sau prin mesaje de tip text, folosind una din platformele WhatsApp, Email groups, Classroom.

Demersul didactic

1. Rememorarea procesului (10 min.)

Cadrul didactic invită elevii/elevele să-și amintească pașii pe care i-au făcut în procesul studierii unității de învățare, punând accentul pe ce au realizat/simțit/perceput.

2. Completarea fișei de reflecție (12 min.)

În continuare, cadrul didactic le propune elevilor/elevelor să lucreze individual sau în perechi, în baza listei de descriptorii de competență. În perechi, elevii/elevele se vor susține reciproc, pentru a identifica situații în care au manifestat, pe parcursul activităților din cadrul unității de învățare, comportamentele corespunzătoare valorilor, atitudinilor, abilităților și cunoștințelor asociate cu înțelegere critică, ce reprezintă competențele specifice disciplinei.

Pentru activitatea în perechi, se poate folosi o fișă de reflecție, cu un format ca cel prezentat mai jos (Anexa 1.).

3. Prezentare și concluzii (13 min.)

Elevii/elevele prezintă unele dintre situațiile pe care le-au putut conecta cu anumiți descriptorii de competență. Când cineva menționează o situație, cadrul didactic întreabă dacă și alte persoane au mai avut comportamente similare în situația respectivă sau în alte situații.

4. Discuție asupra instrumentului de reflecției finale (10 min.)

Cadrul didactic le spune elevilor/elevelor că urmează să reflecteze asupra competențelor pe care și le-au dezvoltat în acest an de studii.

Elevii/elevele examinează elementele reflectate în instrumentul de reflecție pentru lecția finală (Anexa 2.). Totodată, cadrul didactic încurajează elevii/elevele să adapteze elementele/situațiile din instrumentul de reflecție în corespundere cu nevoile lor și descriptorii de competență pentru clasa a VIII-a.

Extindere:

Elevii/elevele reflectează și completează *Fișa de reflecție finală*.

Anexa 1. Fișa de reflecție

FIȘA DE REFLECȚIE

Data: _____

Clasa: _____

Numele, prenumele elevului/elevei: _____

Numele, prenumele colegului/colegei: _____

Descriptorii de competență	Activitatea sau situația în care s-a manifestat comportamentul

Anexa 2. Fișa de reflecție finală

Elemente de reflecție	
-----------------------	--

Describe o situație în care ai susținut ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.	
Describe o situație în care i-ai tratat pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.	
Describe o situație în care ai analizat diferite puncte de vedere, produse sau practici din cadrul altor culturi.	
Describe o situație în care ai reflectat în mod critic asupra faptului că viziunea ta asupra lumii este doar una din multele viziuni asupra lumii.	

Lecția 7. Lecția de reflecție finală

Competențe specifice și descriptori:

Competențe specifice	Descriptori de competență
Valori	
Valorizarea demnității umane și a drepturilor	Susține ideea că drepturile omului sunt necesare pentru ca fiecare ființă umană să poată trăi cu demnitate.
Atitudini	
Respect	Îi tratează pe toți oamenii cu respect, indiferent de mediul cultural din care provin.

Spirit civic	Exprimă că este dispus(ă) să coopereze și să lucreze cu ceilalți.
Responsabilitate	Își asumă răspundere pentru propriul comportament.
Abilități	
Abilități lingvistice, comunicative și plurilingve	Poate gestiona blocajele în comunicare, reformulând, revizuiind sau simplificând ceea ce nu a fost înțeles în procesul de comunicare.
Abilități de cooperare	Când lucrează într-un grup, solicită și folosește abilitățile, ideile și părerile celorlalți membri ai grupului.
Cunoștințe și înțelegere critică	
Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care judecățile sale sunt influențate de propriile apartenențe culturale.
Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea	Poate reflecta în mod critic asupra modului în care interacțiunile interculturale pot influența situații și evenimente.

Obiective operaționale:

La sfârșitul lecției, elevul/eleva va fi capabil/ă:

O1 – să reflecteze critic asupra celor mai valoroase lecții învățate, emoții, percepții pe care le-a avut la lecțiile de EPS;

O2 – să-și planifice propriile acțiuni de dezvoltare a competențelor specifice.

Strategii didactice:

Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, individuală, în perechi, în grup.

Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția dirijată.

Resurse: flipchart, markere, laptop.

Caseta cu informații:

Scopul acestei lecții este de a crea un spațiu de reflecție asupra a ceea ce elevii/elevele au realizat la disciplină pe durata anului școlar.

La prima etapă a lecției, elevii/elevele discută/prezintă în perechi fișa de reflecție finală. Astfel, au șansa de a reflecta asupra ideilor, experiențelor trăite sau de a comenta cu referire la experiențele împărtășite de coleg/ă.

În a doua etapă a lecției, elevilor/elevelor li se oferă oportunitatea de a reflecta asupra procesului și aspectelor experienței pe care le-au simțit cel mai mult îmbunătățite, precum și asupra celor care necesită îmbunătățire. Acest lucru permite elevilor/elevelor să facă pași concreți în vederea identificării unor acțiuni, pentru a-și dezvolta competența/competențele.

Discuțiile cu elevii/elevele pot fi organizate și online, pe o platformă audio-video precum Zoom, Teams, Skype, Viber etc. sau prin mesaje de tip text, folosind o platformă precum WhatsApp, Email groups, Classroom etc.

Demersul didactic

1. Reflecție în perechi asupra fișei de reflecție

Cadrul didactic se asigură că elevii/elevele au reușit să completeze fișa de reflecție finală. În continuare, propune să se discute/prezinte în perechi situații concrete în care au manifestat comportamentele respective pe parcursul anului de studii la disciplină, oferind reciproc feedback.

2. Prezentare

Elevii/elevele prezintă, la dorință, unele dintre situațiile manifestate pe parcursul anului de studii.

3. Debrifare și concluzii

Cadrul didactic moderează o discuție finală în baza următoarelor întrebări:

- Ce v-a ajutat să vă gândiți la/să identificați aceste situații?
- Ce ați învățat despre voi în acest proces? Ce v-a surprins?
- Ce competență/competențe ați dori să dezvoltați/formați ?
- Ce pași concreți ați putea face, pentru dezvoltarea ei/lor?
- Cum v-ați putea da seama dacă dețineți asemenea competență/e?